

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Валійової Ілони Романівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **Міжнародні міграційні тренди та аналіз їх впливу на бізнес**

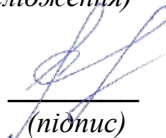
(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник **к.е.н., доцент**

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

І.ЄГОРОВА

(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

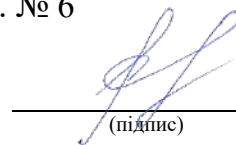
Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від «10» січня 2025 р. № 6

В.о. завідувача

кафедри

(підпис)

к.е.н., доцент

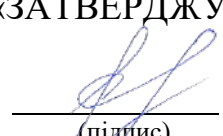
Наук. ступінь, вчене звання

І. ЄГОРОВА

Ініціал, ПРІЗВИЩЕ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	денна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри

(підпис)
«20» січня 2025 року
І. СГОРОВА
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
Валійової Ілони Романівни**

1. Тема роботи Міжнародні міграційні тренди та аналіз їх впливу на бізнес

Керівник роботи Сгорова Ірина Геннадіївна, к.е.н., доцент
затверджено наказом закладу вищої освіти від «25» жовтня 2024 р. № 733-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «22» січня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні основи міжнародних міграційних процесів

1.1 Поняття та класифікація міжнародної міграції

1.2. Історичний огляд основних міграційних хвиль у світі

1.3. Чинники, що впливають на міжнародну міграцію

Розділ 2. Аналіз сучасних трендів у сфері міжнародної міграції

2.1 Основні напрямки міжнародної міграції в XXI столітті

2.2 Соціально-економічні наслідки міграційних процесів для країн-донорів і країн-реципієнтів

2.3. Вплив війни на міжнародну міграцію робочої сили

2.4. Вплив політичних та екологічних факторів на сучасну міграцію

2.5 Роль держави та міжнародних організацій у регулюванні міжнародної міграції робочої сили в умовах війни

Розділ 3. Перспективи та рекомендації щодо управління міграційними процесами

3.1. Особливості міжнародної міграції робочої сили в умовах війни: виклики та проблеми

3.2. Перспективи розвитку, пов'язані з міжнародною міграцією робочої сили в умовах війни

Об'єкт дослідження: міжнародні міграційні процеси як соціально-економічне явище, що впливає на країни-донори, країни-реципієнти, бізнес і глобальну економіку.

Предмет дослідження: особливості, чинники та наслідки міжнародних міграційних процесів, зокрема їх вплив на економіку, ринок праці, підприємницьку діяльність та управління міграційними потоками в умовах сучасних викликів, таких як глобалізація, війна та екологічні кризи.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи: аналіз теоретичних основ, сучасних трендів та впливу міжнародних міграційних процесів на економіку й бізнес. У роботі буде розглянуто історичні аспекти міграції, визначено ключові чинники, що впливають на її інтенсивність, а також оцінено роль глобалізації та сучасних викликів у формуванні міграційних потоків. Особлива увага приділена аналізу економічних наслідків міграції для ринку праці, підприємницької діяльності та соціально-економічного розвитку країн.

5. Дата видачі завдання «25» жовтня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата)
1	Підготовка розділу 1	15.11.2024 р.	15.11.2024 р.
2	Підготовка розділу 2	10.12.2024 р.	10.12.2024 р.
3	Підготовка розділу 3	03.01.2025 р.	03.01.2025 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програми StrikePlagiarism	до 09.01.2025 р.	09.01.2025 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 22.01.2025 р.	22.01.2025 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 22.01.2025 р.	22.01.2025 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	22.01.2025 р.	Реєстраційний № ___ «22» січня 2025 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	22.01.2025 р.	22.01.2025 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 24.01.2025 р.	до 24.01.2025 р.

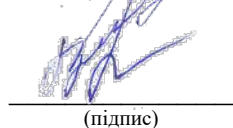
Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

І. ЄГОРОВА

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

Завдання одержав

(підпис)

Валійова І.Р.

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

ПЛАН

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
1.1 Поняття та класифікація міжнародної міграції.....	5
1.2. Історичний огляд основних міграційних хвиль у світі.....	15
1.3. Чинники, що впливають на міжнародну міграцію.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ	
2.1 Основні напрямки міжнародної міграції в XXI столітті.....	22
2.2 Соціально-економічні наслідки міграційних процесів для країн-донорів і країн-реципієнтів.....	30
2.3. Вплив війни на міжнародну міграцію робочої сили.....	34
2.4. Вплив політичних та екологічних факторів на сучасну міграцію.....	46
2.5 Роль держави та міжнародних організацій у регулюванні міжнародної міграції робочої сили в умовах війни.....	49
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ	
3.1. Особливості міжнародної міграції робочої сили в умовах війни: виклики та проблеми	58
3.2. Перспективи розвитку, пов'язані з міжнародною міграцією робочої сили в умовах війни.....	69
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

Міжнародна міграція є невід'ємною складовою сучасного глобалізованого світу, яка відіграє важливу роль у формуванні соціально-економічних, політичних та культурних процесів. Зростаючі масштаби міграційних потоків та їх багатогранний вплив на країни-донори, країни-реципієнти та глобальну економіку потребують детального дослідження. Актуальність вивчення цього явища посилюється у зв'язку з сучасними викликами, такими як глобалізація, політична нестабільність, військові конфлікти та екологічні кризи, які суттєво впливають на інтенсивність і напрями міграції.

Актуальність теми дослідження: тематика міжнародних міграційних процесів є надзвичайно актуальною у контексті глобальних змін у світовій економіці, зростання ролі транснаціональних корпорацій, формування нових трудових ринків та демографічних зрушень. Особливо важливим є розуміння взаємозв'язку між міграційними трендами та бізнесом, адже вони впливають на економічний розвиток країн, доступність кваліфікованої робочої сили та інноваційний потенціал.

Якщо ми представляємо Україну, то особливості міжнародної міграції робочої сили нашої країни в умовах воєнного часу є дуже актуальною темою нашого часу. Зі збільшенням кількості військових конфліктів та геополітичною нестабільністю багато українців стикаються з необхідністю залишити батьківщину, щоб знайти роботу в інших країнах. Особливості трудової міграції воєнного часу в Україні створили низку викликів і перешкод для працевлаштування та адаптування в інших країнах.

Метою даного дослідження є аналіз теоретичних основ, сучасних трендів та впливу міжнародних міграційних процесів на економіку й бізнес. У роботі буде розглянуто історичні аспекти міграції, визначено ключові чинники, що впливають на її інтенсивність, а також оцінено роль глобалізації та сучасних викликів у формуванні міграційних потоків. Особлива увага

придільна аналізу економічних наслідків міграції для ринку праці, підприємницької діяльності та соціально-економічного розвитку країн.

Об'єкт дослідження: міжнародні міграційні процеси як соціально-економічне явище, що впливає на країни-донори, країни-реципієнти, бізнес і глобальну економіку.

Предмет дослідження: особливості, чинники та наслідки міжнародних міграційних процесів, зокрема їх вплив на економіку, ринок праці, підприємницьку діяльність та управління міграційними потоками в умовах сучасних викликів, таких як глобалізація, війна та екологічні кризи.

Структура роботи охоплює чотири основні розділи. У першому розділі подано теоретичні засади дослідження міжнародної міграції, зокрема її поняття, класифікацію, історичні аспекти та чинники впливу. Другий розділ зосереджений на аналізі сучасних трендів у сфері міжнародної міграції, включаючи напрями потоків, соціально-економічні наслідки та вплив глобалізації. У третьому розділі розглянуто вплив міграційних процесів на бізнес і економіку, а також особливості міжнародної трудової міграції в умовах війни. Завершальний розділ містить перспективи розвитку міжнародної міграції та рекомендації щодо управління міграційними процесами в умовах сучасних викликів.

Це дослідження спрямоване на поглиблення розуміння впливу міжнародних міграційних процесів на різні аспекти економічного та соціального життя, а також на визначення практичних рекомендацій для ефективного управління ними в умовах постійно змінного світу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Поняття та класифікація міжнародної міграції

Міжнародна міграція - це процес переміщення людей через національні кордони для постійного чи тимчасового проживання у новій країні або регіоні. Цей тип міграції означає переселення осіб з однієї країни в іншу країну або регіон, зміну місця проживання та пошук нових можливостей, будь то для роботи, навчання, політичного притулку або з інших причин.

Міжнародна міграція включає в себе різні категорії осіб, такі як економічні мігранти, біженці, політичні переселенці, студенти, родинні члени та інші. Це явище є важливим елементом сучасного глобалізованого світу і впливає на економіку, соціокультурні аспекти, політику та інші сфери життя в країнах-отримувачах та країнах-джерелах [1].

Міжнародна міграція може бути тимчасовою або постійною, відбуватися через різні канали та мати різні соціальні, економічні та політичні наслідки як для країн-приймачів, так і для країн-джерел. Цей процес створює культурне різноманіття, а також вносить важливий вклад у розвиток та еволюцію суспільства та економіки на міжнародному рівні.

Мета міграції може бути різною і залежить від індивідуальних, сімейних, економічних, соціальних та політичних обставин, що спонукають людину переселятися в іншу країну або регіон. Деякі з основних цілей міграції включають:

- *Економічні можливості.* Багато людей переселяються в пошуках кращих економічних умов, можливостей для праці, бізнесу чи заробітку, які не доступні в їхніх рідних країнах. Це може включати пошук високооплачуваної роботи, підприємництво або інвестиції в інші країни.
- *Політичний або релігійний притулок.* Деякі люди мігрують через політичне переслідування, війни, конфлікти, порушення прав людини чи через

переслідування з релігійних мотивів. Вони шукають захисту та безпеки у країнах-приймачах.

- *Навчання та освіта.* Студенти мігрують для отримання вищої освіти, участі в програмах обміну студентами або навчання в іноземних університетах.

- *Об'єднання сім'ї.* Це мета міграції, коли люди переїжджають, щоб бути ближче до своїх родичів або членів сім'ї, які вже проживають в іншій країні.

- *Сезонна робота.* Деякі люди мігрують тимчасово для сезонних робіт, наприклад, в сільському господарстві або туристичній галузі.

Мета міграції може бути комбінацією різних факторів та обставин, які стимулюють переселення осіб в інші країни або регіони з метою покращення якості життя, забезпечення безпеки та реалізації особистих та професійних цілей [2].

Об'єкти та суб'єкти міжнародної міграції можуть бути розглянуті з різних позицій, в залежності від контексту та аспектів дослідження. Враховуючи різні аспекти міграції, розглянемо можливі об'єкти та суб'єкти цього явища.

Таблиця 1.1

Об'єкти та суб'єкти міжнародної міграції

Об'єкти	Суб'єкти
Люди. Основний об'єкт міграції - люди, які переселяються з однієї країни або регіону в інший.	Мігранти. Особи, які фізично переселяються з одного місця до іншого.
Сім'ї. Міграційні процеси можуть впливати на структуру та єднання сімей, а також спричиняти переселення всієї сім'ї або частини її членів для об'єднання.	Країни-отримувачі. Країни, до яких мігранти прибувають та де вони планують оселитися або працювати.
Групи мігрантів. Це може включати групи з однієї культури, релігії або соціального статусу, які переселяються спільно через спільні мотиви.	Країни-джерела. Країни, з яких мігранти виїжджають через різні причини (економічні, політичні, соціальні тощо).

<p>Міграційні потоки. Масові рухи людей з одного регіону або країни до іншого, які можуть бути сезонними, тимчасовими або постійними.</p>	<p>Міжнародні організації. Такі організації, як Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація з міграції, які працюють у сфері міграційної політики та прав мігрантів.</p>
	<p>Соціальні та неприбуткові організації. Неприбуткові організації, що допомагають мігрантам з адаптацією, підтримкою та консультуванням.</p>

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [3]

Основними факторами, що спонукають міжнародну трудову міграцію, є незадовільні економічні умови, з якими стикається працездатне населення в країні еміграції, що характеризується серед інших проблем низькими зарплатами, безробіттям, низьким рівнем життя та бідністю.

- У великих імміграційних центрах, таких як США та Західна Європа, існує стабільний і відносно високий рівень оплати праці.

- Умови роботи в приймаючих країнах демонструють відносно високий рівень кваліфікації.

- Країни іммігрантів створюють соціальне середовище, яке сприяє більш повній реалізації індивідуального потенціалу.

- Захист навколишнього середовища є більш надійним у країнах іммігрантів, що пом'якшує вплив стихійних лих.

- Різні мотиви міграції включають політичні, військові, релігійні, національні та культурні фактори.

Міжнародна міграція охоплює різноманітний спектр цілей, які впливають на економічний, соціальний, політичний і культурний розвиток як країн, що відправляють, так і приймають. Ці цілі стосуються особистих прагнень мігрантів, а також ширших суспільних міркувань.

1. Економічні завдання

- Заповнення дефіциту робочої сили:

- Забезпечення країн-реципієнтів необхідними працівниками, особливо в секторах з нестачею кваліфікованої чи некваліфікованої робочої сили.
- Збільшення доходів мігрантів:
 - Підвищення рівня добробуту мігрантів та їхніх родин за рахунок вищих заробітків.
- Переказ коштів у країни походження:
 - Підтримка економік країн-донорів через грошові перекази мігрантів (ремітенси).
- Стимулювання інновацій та підприємництва:
 - Залучення висококваліфікованих фахівців, які сприяють розвитку інновацій у приймаючих країнах.

2. Соціальні завдання

- Поліпшення умов життя мігрантів:
 - Доступ до якісної освіти, медицини та соціального забезпечення.
- Сприяння соціальній мобільності:
 - Надання можливостей для покращення соціального статусу мігрантів та їхніх сімей.

3. Політичні завдання

- Забезпечення захисту прав людини:
 - Надання притулку та підтримки особам, які страждають від переслідувань чи насильства.
- Розбудова міжнародного співробітництва:
 - Створення умов для ефективної взаємодії між країнами у вирішенні проблем міграції.

4. Демографічні завдання

- Вирівнювання демографічних дисбалансів:
 - Заповнення дефіциту молодого населення в країнах з низькою народжуваністю.
- Забезпечення мобільності населення:

- Створення можливостей для переміщення робочої сили між регіонами з різними демографічними характеристиками.

5. Культурні завдання

- Сприяння культурному обміну:
 - Поширення знань, традицій та досвіду між різними народами.
- Інтеграція мігрантів у нові суспільства:
 - Створення умов для адаптації мігрантів та їх участі в культурному та соціальному житті приймаючих країн.

6. Екологічні завдання

- Переміщення населення через кліматичні зміни:
 - Захист людей, змушених покинути свої домівки через природні катаклізми чи зміну клімату.
- Пошук безпечних умов життя:
 - Забезпечення мігрантам доступу до стабільних екологічних умов.

Таким чином, міжнародна міграція виконує комплекс завдань, спрямованих на задоволення як індивідуальних потреб мігрантів, так і глобальних потреб суспільства, пов'язаних із соціально-економічними, демографічними та культурними викликами.

Міжнародна міграція включає різні види, кожен з яких характеризується своїми особливостями та мотивами переселення людей з однієї країни до іншої.

Таблиця 1.2

Види міжнародної міграції

<p>Економічна міграція</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Трудова міграція:</i> Люди переселяються в пошуках роботи або кращих можливостей для заробітку. • <i>Сезонна робота:</i> Мігранти, які тимчасово переселяються для сезонних робіт, таких як сільське господарство або туризм.
-----------------------------------	---

<p>Біженці та політичні переселенці</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Біженці</i>: Особи, які переселяються через насильство, конфлікти, війни або переслідування та шукають захисту та безпеки в інших країнах. • <i>Політичні переселенці</i>: Люди, які переселяються через політичне переслідування, обмеження свободи або конфлікт із політичними установами в країні походження.
<p>Сімейна міграція</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Групи сімейних членів</i>: Це переселення, коли один член сім'ї вже перебуває в іншій країні і інші члени сім'ї приєднуються до нього.
<p>Навчальна міграція</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Студентська міграція</i>: Люди переселяються для отримання освіти або участі в програмах обміну студентами.
<p>Релігійна міграція</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Люди, які переселяються через релігійні мотиви або для пропагування своєї релігії в інших країнах.
<p>Інші види міграції</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Повернення в країну походження</i>: Люди, які повертаються до своєї рідної країни після проживання у іншій країні. • <i>Культурна міграція</i>: Переселення для збереження або розповсюдження культурних традицій, мови та звичаїв.

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [5]

Кожен з цих видів міграції має свої особливості та мотивації, що визначають рух осіб з одного місця проживання до іншого. Ці категорії можуть перетинатися, і один мігрант може мати декілька мотивів для переселення.

Отже, розглянемо детально кожен із видів міжнародної міграції.

1. Економічна міграція - це переселення осіб з однієї країни до іншої через пошук кращих економічних можливостей, роботи, підприємництва чи інвестиційних можливостей, які не доступні в їхній рідній країні. Основні аспекти економічної міграції включають:

- **Пошук роботи та підвищення рівня доходу.** Багато мігрантів шукають можливостей для отримання роботи у країнах з вищим рівнем оплати праці або кращими умовами праці.

- **Підприємництво та інвестиції.** Деякі мігранти переселяються для створення власного бізнесу, інвестування коштів у нові проекти або розвиток власних компаній.

- **Економічна нестабільність.** Економічні кризи, висока безробіття або інші економічні труднощі у країні походження можуть бути причиною міграції для поліпшення фінансового становища.

- **Поліпшення життєвих умов.** Мігранти можуть переселятися для покращення загальних умов життя, отримання доступу до якісної освіти, медичного обслуговування або інших соціальних послуг.

- **Пошук нових можливостей та досвіду.** Деякі мігранти шукають нові можливості для розвитку своїх професійних навичок та кар'єрного зростання в інших країнах.

Економічна міграція може мати значний вплив як на країни-отримувачі, забезпечуючи робочу силу та різноманіття кадрів, так і на країни-джерела, втрачаючи своїх громадян та спеціалістів. Вона також може впливати на ринки праці, економіку та соціальні структури як у країнах-отримувачах, так і в країнах-джерелах.

2. Біженці та політичні переселенці - це особи, які залишають свої домівки через страх за своє життя та безпеку внаслідок конфліктів, війни, політичного переслідування, порушення прав людини чи природних катастроф. Ці терміни мають свої специфічні характеристики.

Порівняння термінів «біженці» та «політичні переселенці»

Біженці	Політичні переселенці
<ul style="list-style-type: none"> • Визначення: Біженці - це особи, які перебувають поза межами своєї країни походження через об'єктивний страх перед переслідуванням через расу, релігію, національну приналежність, політичні погляди або належність до певної соціальної групи, і не можуть чи не бажають користуватися захистом своєї країни. • Мотиви: Біженці шукають притулок у інших країнах через страх за своє життя та безпеку внаслідок війни, конфліктів, політичних чи расових переслідувань у своїй рідній країні. • Міжнародний захист: Згідно з міжнародним правом, біженці мають право на захист та можуть звертатися до міжнародних органів із проханням про статус біженця та захисту. 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення: Політичні переселенці - це особи, які переселяються через політичні обставини, наприклад, переслідування чи обмеження прав людини через їхні політичні погляди або діяльність. • Мотиви: Ці особи можуть бути вимушені залишити свою країну через політичні обставини, такі як політичне переслідування, обмеження свободи слова, об'єднання або вираження своїх думок. • Міжнародний захист: Політичні переселенці також можуть звертатися за міжнародним захистом, використовуючи механізми захисту прав людини та політичні механізми у міжнародних організаціях.

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [6]

Обидва ці види міграції виникають через серйозні загрози для життя та безпеки людей у їхній рідній країні, і вони мають право на міжнародний захист відповідно до міжнародних норм та конвенцій.

3. Сімейна міграція відбувається, коли члени сім'ї переселяються з однієї країни до іншої або з одного регіону до іншого з метою об'єднання родини. Основні риси та аспекти цього виду міграції включають:

- **Об'єднання родини.** Це може стосуватися сімей, де члени вже перебувають у різних країнах через працевлаштування, навчання або інші обставини, і вони прагнуть знову бути разом у одній локації.

- **Процес міграції.** Зазвичай сімейна міграція відбувається через отримання візи або імміграційного статусу для членів сім'ї, які переселяються до основного апліканта (члена сім'ї, який вже проживає в іншій країні).

- **Різні причини.** Це може бути через роботу, навчання, політичні або статуси біженця, а також для покращення умов життя чи підтримки близьких.

- **Законодавчі обмеження.** У багатьох країнах є спеціальні програми або правила щодо сімейної міграції, встановлені для того, щоб забезпечити стабільність та ефективне функціонування системи міграції.

- **Соціокультурний аспект.** Цей вид міграції має великий соціокультурний вплив, оскільки він впливає на родинні зв'язки, адаптацію до нового середовища та інтеграцію у нове суспільство.

4. Навчальна міграція відбувається, коли особа переселяється з однієї країни до іншої для отримання освіти або участі в навчальних програмах. Основні риси та аспекти цього виду міграції включають:

- **Отримання вищої освіти.** Багато студентів мігрують для отримання вищої освіти, навчання в університетах, коледжах або інших навчальних закладах у іншій країні.

- **Участь в програмах обміну студентами.** Існують програми обміну студентами між університетами або країнами, які дозволяють студентам проводити певний час навчання або стажування в іншій країні.

- **Мотивація для освіти.** Навчальна міграція може бути мотивована бажанням отримати кращу освіту, поглибити знання в конкретній галузі або отримати міжнародний досвід.

- **Визначення статусу студента.** В багатьох випадках, студентам потрібно отримати візу або імміграційний статус для того, щоб навчатися в іншій країні.

- **Культурний обмін.** Навчальна міграція сприяє культурному обміну, збагаченню знань та досвіду, а також розумінню різних культур та мов.

- **Міжнародні університети та академічні програми.** Багато країн активно розвивають свої академічні програми для міжнародних студентів, створюючи сприятливі умови для навчання та розвитку.

5. Релігійна міграція - це процес переселення людей між країнами з метою віросповідання, пропагування своєї релігії або уникнення релігійного переслідування. Основні аспекти цього виду міграції включають:

- **Релігійні переслідування.** Це може включати переслідування за релігійними переконаннями, відмова в правах або обмеження свободи віросповідання у країні походження.

- **Поширення віросповідання.** Деякі особи мігрують для поширення своєї релігії, місіонерської діяльності чи участі у релігійних обрядах та практиках у новому місці проживання.

- **Шукання релігійного спільноти.** Люди можуть переселятися для того, щоб приєднатися до релігійних спільнот або об'єднатися з особами, які ділять їхні релігійні переконання.

- **Збереження культурних та релігійних традицій.** Релігійна міграція може бути зумовлена бажанням зберегти релігійні та культурні традиції у новому місці проживання.

- **Уникнення конфліктів або війни, через релігійні мотиви.** Деякі люди переселяються через релігійні конфлікти або війни у своїй рідній країні для забезпечення безпеки та захисту від релігійної або етнічної напруги.

1.2. ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ОСНОВНИХ МІГРАЦІЙНИХ ХВИЛЬ У СВІТІ

Міграція населення є невід’ємною частиною історичного розвитку людства. Вона впливала на формування держав, культур, економік та суспільних структур. Основні міграційні хвилі можна розділити на кілька періодів залежно від їх причин, характеру та масштабів.

Малюнок 1.1

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [7]

Розглянемо більш детально кожен з видів [8].

1. Первісна міграція (доісторичний період)

Характеристика:

- Міграція людей з Африки, що вважається місцем походження сучасної людини, у Європу, Азію, Америку та Австралію.
- Переміщення обумовлене кліматичними змінами, пошуком їжі та ресурсів.

Основні результати:

- Заселення нових територій і розвиток різних цивілізацій.

2. Стародавні міграції (IV тисячоліття до н.е. — V століття н.е.)

Характеристика:

- Міграція народів через війни, завоювання, колонізацію та торгівлю.
- Переміщення великих народів, таких як арії в Індію, шумери в Месопотамію, євреї у Палестину.

Значущі події:

- Розселення індоєвропейців.
- Колонізація Середземномор'я фінікійцями та греками.
- Римська експансія та переміщення рабів до Римської імперії.

3. Велике переселення народів (IV–VI століття)

Характеристика:

- Масове переселення германських, слов'янських, тюркських та інших народів.

Причини:

- натиск гунів, падіння Римської імперії, зміна клімату.

Основні наслідки:

- Падіння Західної Римської імперії.
- Формування нових європейських держав та культур.

4. Міграції в Середньовіччі (VII–XV століття)

Міграція через завоювання:

- Арабські завоювання та поширення ісламу (VII–VIII століття).
- Монгольські завоювання (XIII століття).

Колонізація та торгівля:

- Переміщення європейців у межах хрестових походів (XI–XIII століття).
- Формування торговельних шляхів, включаючи Шовковий шлях.

5. Велика європейська колонізація (XV–XVIII століття)

Характеристика:

- Міграція європейців до Америки, Африки, Азії та Австралії.
- Примусове переміщення африканців у рамках работоргівлі.

Причини:

- Пошук нових земель, золота, релігійна свобода.

Наслідки:

- Формування колоніальних імперій.
- Знищення корінних цивілізацій у багатьох регіонах.

6. Індустріальні міграції (XIX–початок XX століття)

Характеристика:

- Міграція з Європи до Америки та Австралії через економічні та політичні причини.
- Внутрішня міграція з сільських районів до міст через індустріалізацію.

Основні напрямки:

- Міграція до США, Канади, Латинської Америки.
- Китайські та індійські робітники в Британські колонії.

Наслідки:

- Розвиток США як міграційної держави.
- Соціальні проблеми, пов'язані з урбанізацією.

7. Міграції у XX столітті (війни, глобалізація)

Перша половина століття:

- Переміщення через Першу та Другу світові війни.
- Вимушені міграції через нацистські переслідування, депортації в СРСР.

Друга половина століття:

- Післявоєнна міграція до Європи для відновлення економіки (гастарбайтери).
- Міграція через деколонізацію (з Африки та Азії до Європи).

Результати:

- Урбанізація, формування багатокультурних суспільств.

8. Сучасні міграції (кінець XX — початок XXI століття)

Причини:

- Глобалізація, економічні нерівності, збройні конфлікти (Сирія, Афганістан, Україна).
- Екологічні проблеми, такі як кліматичні зміни.

Основні тренди:

- Зростання трудової міграції до розвинених країн.
- Підвищення ролі міжнародних організацій у регулюванні міграційних потоків.

Виклики:

- Інтеграція мігрантів у суспільства приймаючих країн.
- Протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми.

Висновок

Історичний розвиток міжнародних міграційних хвиль демонструє, як переміщення людей змінювало економічну, соціальну та культурну структуру світу. У кожному епоху міграція відповідала викликам часу, забезпечуючи розвиток суспільств, але водночас створюючи нові проблеми та завдання [9]

1.3. ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА МІЖНАРОДНУ МІГРАЦІЮ

Міжнародна міграція – це складний процес, який обумовлюється сукупністю різних чинників. Вони поділяються на виштовхувальні (push factors) та приваблювальні (pull factors). Основні чинники, що впливають на міжнародну міграцію можна поділити на такі категорії.

Малюнок 1.2

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [10]

Розглянемо кожну категорію більш детально [11].

<p><u>Економічні чинники</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Рівень доходів та економічна стабільність: Люди часто мігрують з країн із низьким рівнем доходів до економічно розвинених держав у пошуках кращих можливостей для працевлаштування. • Безробіття: Високий рівень безробіття у країні походження є ключовим виштовхувальним чинником. • Попит на робочу силу: Розвинені країни зазвичай потребують кваліфікованих чи некваліфікованих працівників, що є приваблювальним фактором.
<p><u>Соціальні чинники</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Рівень освіти: Люди переїжджають до країн із кращими можливостями для навчання та отримання висококласної освіти. • Якість життя: Високий рівень життя, доступ до медицини, соціального забезпечення, безпеки. • Сімейні зв'язки: Бажання возз'єднатися з родиною або створити сім'ю.

<u>Політичні чинники</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Конфлікти та війни: Збройні конфлікти, політична нестабільність або переслідування змушують людей залишати свої країни. • Авторитаризм і порушення прав людини: Уряди, які придушують свободи, часто спричиняють міграцію. • Міграційна політика: Спрощення візових процедур чи наявність спеціальних програм (наприклад, для біженців або трудових мігрантів) сприяють переїзду.
<u>Екологічні чинники</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Кліматичні зміни: Зміна клімату, що призводить до посухи, повеней, ураганів, може змушувати людей переїжджати. • Деградація природного середовища: Наприклад, виснаження ґрунтів або дефіцит води. • Стихійні лиха: Землетруси, цунамі, пожежі тощо.
<u>Демографічні чинники</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Населення: Надмірна густота населення в одній країні (перенаселеність) і низька народжуваність в іншій можуть стимулювати міграцію. • Старіння населення: Країни з високим рівнем старіння населення часто залучають молодих працівників.
<u>Культурні та релігійні чинники</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Дискримінація та переслідування: Люди можуть залишати країни через релігійні, етнічні чи культурні утиски. • Культурна близькість: Люди частіше мігрують до країн, які мають спільну мову, релігію або культурні традиції.
<u>Технологічні чинники</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток транспортної інфраструктури: Зменшення витрат і часу на пересування стимулює міграцію. • Інформаційні технології: Завдяки доступу до інформації люди дізнаються про кращі умови в інших країнах, що мотивує їх до переїзду.
<u>Глобалізація</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Глобалізація сприяє взаємозв'язкам між країнами, що полегшує переміщення товарів, капіталу і людей [12].

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [11;12]

Ці чинники зазвичай діють у комплексі, визначаючи масштаби та напрями міжнародної міграції.

Чинники, що впливають на міжнародну міграцію, часто взаємопов'язані. Наприклад, економічна нерівність між країнами може бути посилена політичними конфліктами, а кліматичні зміни часто загострюють соціальні та економічні проблеми. Ось кілька прикладів взаємодії [13]:

1. Екологічні кризи та економічна міграція

- Зміна клімату призводить до втрати сільськогосподарських земель, що змушує людей шукати роботу у містах чи інших країнах.
- Наприклад, посухи в Африці стали ключовим чинником міграції до Європи.

2. Політична нестабільність і соціальні чинники

- Конфлікти чи переслідування змушують людей шукати притулку в безпечних країнах. Такі біженці часто стають частиною нових суспільств, що створює соціальні виклики, як-от інтеграція чи конкуренція за ресурси.
- Сирійська криза є яскравим прикладом такого типу міграції.

3. Демографічні зміни та економічна необхідність

- Країни з низьким рівнем народжуваності (наприклад, Японія чи Німеччина) активно залучають іноземних працівників для підтримання економіки та соціальних систем.
- Це створює міграційні потоки з країн з високим рівнем безробіття.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

2.1 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В ХХІ СТОЛІТТІ

Зв'язок між міжнародними міграційними трендами та бізнесом є глибоким і багатограним. Міграція впливає на різні аспекти економіки, від ринку праці до міжнародної торгівлі, інвестицій і культурного обміну.

Розглянемо основні аспекти цього зв'язку:

1. Вплив на ринок праці

- Доступ до кваліфікованих працівників:

Міграція дозволяє бізнесу залучати спеціалістів із різних країн, особливо в галузях, де спостерігається дефіцит робочої сили (наприклад, ІТ, медицина, інженерія).

- Ринок некваліфікованої праці:

Мігранти часто працюють у секторах, які потребують фізичної праці (будівництво, сільське господарство, обслуговування), що знижує витрати бізнесу.

- Зниження витрат на зарплати:

У деяких країнах мігранти погоджуються працювати за нижчу оплату, що впливає на загальний рівень витрат компаній.

2. Стимулювання інновацій

- Культурне різноманіття:

Працівники з різними культурними та професійними підходами сприяють розвитку інновацій у бізнесі.

- Технологічний прогрес:

Висококваліфіковані мігранти у технологічних секторах (наприклад, Силіконова долина) стають рушієм інновацій та створення стартапів.

3. Розширення споживчого ринку

- Попит з боку мігрантів:

Мігранти, які прибувають до нової країни, створюють попит на житло, послуги, товари, транспорт тощо.

- Етнічні ринки:

Бізнес адаптується до культурних особливостей мігрантів, пропонуючи продукти, які відповідають їхнім уподобанням (наприклад, етнічна кухня чи традиційні продукти).

4. Міжнародна експансія

- Залучення нових ринків:

Мігранти можуть виступати як "культурні посередники", сприяючи розширенню бізнесу на ринки своїх країн походження.

Наприклад, мігранти з Індії в США допомагають американським компаніям розширювати діяльність в Індії.

- Інвестиції мігрантів:

Успішні мігранти часто інвестують у бізнес своїх країн походження, що стимулює міжнародний економічний обмін.

5. Виклики для бізнесу

- Інтеграція працівників:

Мультикультурні колективи потребують спеціальних підходів до управління, зокрема вирішення мовних і культурних бар'єрів.

- Юридичні складнощі:

Бізнесу доводиться враховувати закони про імміграцію та трудові права мігрантів, які різняться між країнами.

- Конкуренція на ринку праці:

Збільшення мігрантів у певних галузях може створювати конкурентний тиск для місцевих працівників.

6. Глобалізація та бізнес

- Розвиток аутсорсингу:

Міжнародні міграційні потоки сприяють формуванню глобального ринку послуг, коли компанії аутсорсять роботу у країни з дешевшою робочою силою.

- Транснаціональні корпорації (ТНК):

ТНК активно користуються міграційними потоками для мобільності своїх працівників, залучення талантів і забезпечення міжнародних операцій.

7. Вплив на підприємництво

- Мігранти як підприємці:

Мігранти часто створюють власний бізнес у нових країнах, стимулюючи економіку.

Наприклад, етнічні ресторани, магазини або технологічні стартапи, засновані мігрантами.

- Мікрофінансування та підтримка бізнесу:

Банки та інші фінансові установи розробляють спеціальні програми для підтримки підприємців-мігрантів.

8. Роль технологій

- Цифрові платформи:

Технології спрощують міграційні процеси (наприклад, онлайн-рекрутинг). Це дозволяє бізнесу швидше знаходити працівників за кордоном.

- Глобальний ринок фрілансу:

Платформи як Upwork чи Fiverr дозволяють мігрантам працювати дистанційно, не обмежуючись фізичними кордонами.

9. Етичні аспекти

- Відповідальність бізнесу:

Бізнеси стикаються з необхідністю дотримання стандартів справедливого працевлаштування, щоб уникнути експлуатації мігрантів.

- Соціальна відповідальність:

Багато компаній інвестують у програми інтеграції мігрантів, наприклад, мовні курси чи професійне навчання.

Поговоримо на тему України.

Останнім часом питання міграції та її вплив на економічний стан країни та бізнес щодо людських ресурсів є критично важливим зараз і в майбутньому, оскільки воно буде стосуватися післявоєнної відбудови держави. Gradus Research – дослідницька компанія, яка востаннє проводила дослідження від імені Київського міжнародного економічного форуму 2023; воно включало дослідження, засноване на інтерв'ю з українцями, які емігрували за кордон після початку повномасштабного вторгнення та все ще там, а також інтерв'ю з бізнес-спільнотою. Більшість емігрантів адаптувалися за кордоном, але хотіли б повернутися в Україну

На думку приблизно половини респондентів (45%), основною причиною виїзду за кордон у період повномасштабної війни є безпека та добробут родини. Найбільше переїхали до Польщі (29%), Литви (16%) та Німеччини (10%). І майже дві третини респондентів (62%) сказали, що змогли (повністю або досить швидко) адаптуватися до життя в країні перебування. Найчастіше згадуються основні проблеми адаптації, такі як місцева мова (40%), фінансові труднощі (28%) та житло (24%).

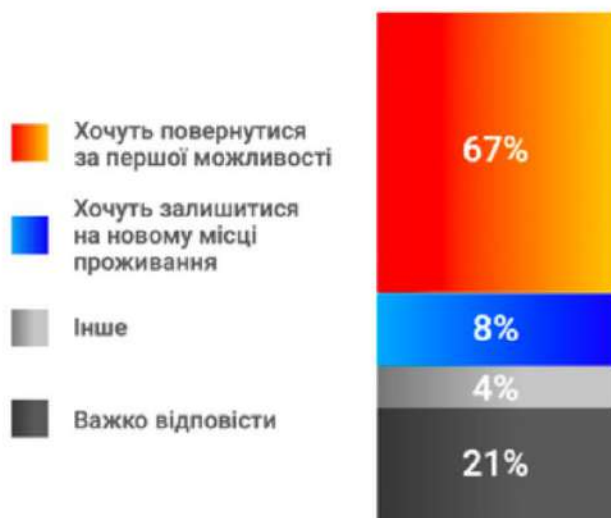
Малюнок 2.1

Бажання повернутися в Україну

Gradus Research Company

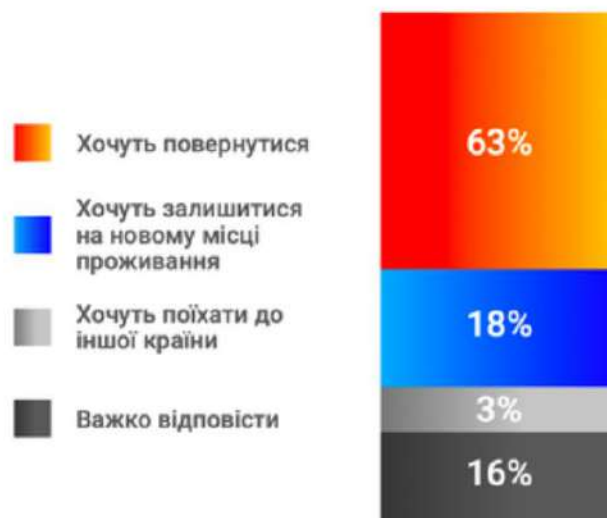
21-24 жовтня 2022

База: ті, хто виїхали за кордон і не повернулися, N=77

22 вересня – 5 жовтня 2023

База: усі респонденти, N=220

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [14]

Результати опитування свідчать про високий рівень зайнятості серед українських іммігрантів. 70% опитаних українців, які емігрували з початку війни, зараз працюють. 54% працюють у країні перебування, ще 12% працюють віддалено в українських компаніях і 4% працюють віддалено в іноземних компаніях. Незнання місцевої мови часто є основною причиною безробіття серед опитаних українських іммігрантів (43%).

Малюнок 2.2

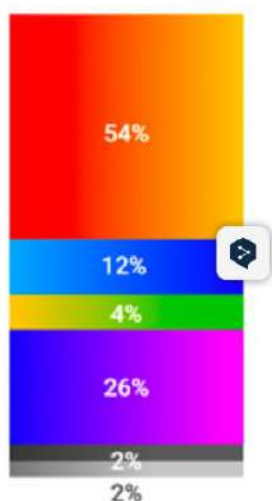
Працевлаштування зараз

Gradus Research Company

Наявність роботи

- Так, працюють в країні перебування
- Так, працюють віддалено на українську компанію
- Так, працюють віддалено на компанію іншої країни
- Ні, не мають роботи
- Інше
- Не хочу відповідати

База: усі респонденти, N=220

Сфера діяльності

- Технічні та будівельні робітники 14%
- Прибирання, догляд за домом 10%
- Інженерія, наука, технології 10%
- Освіта, навчання 8%
- Продажі, комунікації 8%
- Управління, адміністрування 7%
- Логістика, транспорт 7%

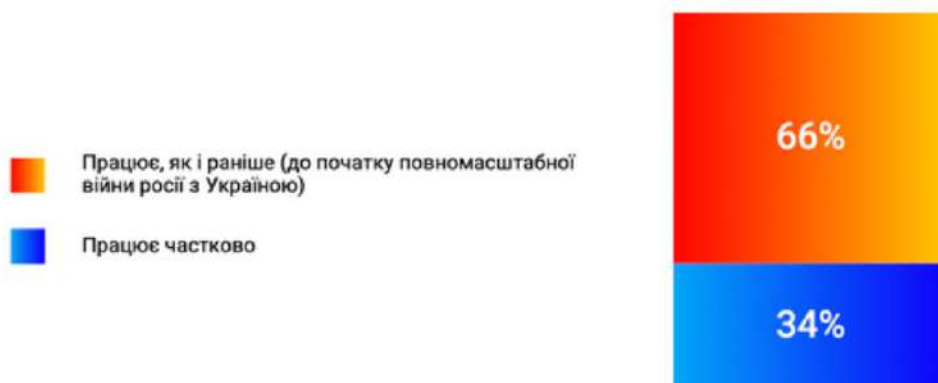
База: респонденти, які зараз працюють, N=153

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [14]

Як же себе почуває український бізнес в умовах війни та під впливом міграції?

Дві третини (66%) українських компаній працюють у довоєнному режимі, а інша третина (34%) — працюють частково.

Статус бізнесу

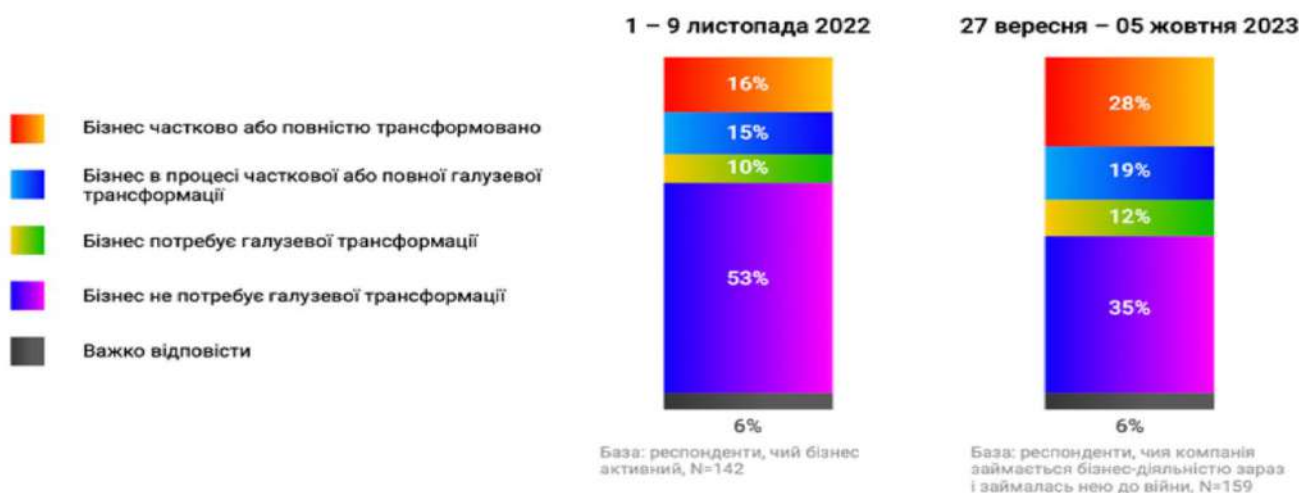
Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [14]

У порівнянні з минулим роком суттєво зросла частка бізнесів, які зазнали часткової або повної галузевої трансформації, або потребують її: якщо в листопаді 2022 про це заявляли 41% опитаних керівників або власників компаній, то наразі їх частка складає 59%.

Малюнок 2.4

Чи зазнав ваш бізнес галузевої трансформації, як наслідок війни росії з Україною

Галузева трансформація бізнесу

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [14]

Що ж до завантаженості бізнесу, то більше чверті опитаних компаній (26%) констатують завантаженість на 100% або більше. Ще половина опитаних (52%) завантажені на більше ніж 50% своєї потужності. При цьому три чверті респондентів (76%) зазначають, що середньомісячні доходи їхнього бізнесу в період повномасштабної війни зменшилися.

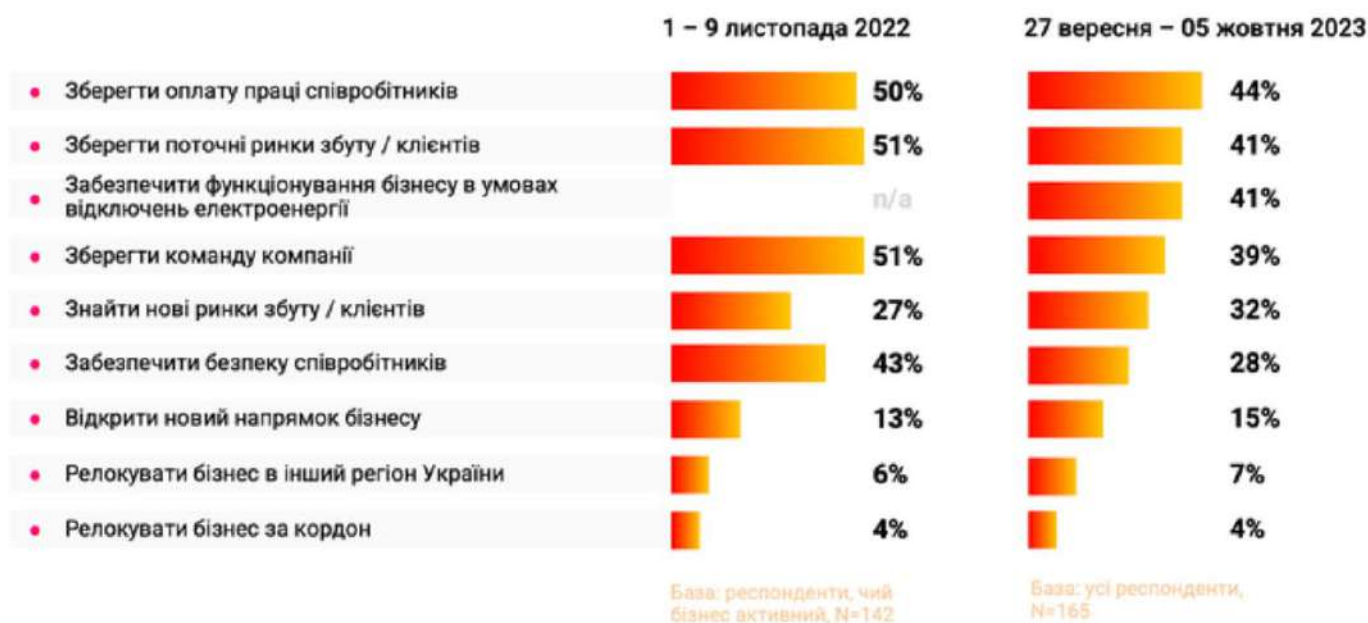
Проте, як показують результати опитування бізнес-спільноти, лише чверть (24%) опитаних компаній відчувають наразі дефіцит кадрів. А серед ключових викликів бізнесу під час війни бачать збереження оплати праці (44%) та ринків збуту/клієнтів (41%), а також забезпечення функціонування бізнесу в умовах відключень електроенергії (41%).

Що ж стало найбільшим викликом для Вашого бізнесу під час повномасштабної війни росії з Україною?

Подивимось на наведену статистику.

Малюнок 2.5

Виклики бізнесу під час війни

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [14]

“Результати дослідження говорять про те, що на даному етапі міграція українців за кордон, спричинена повномасштабним вторгненням росії в

Україну, починає ставати відчутною і відображатися на функціонування українських компаній. Бізнес бачить проблему дефіциту кадрів як один із ключових ризиків у майбутньому і готується її вирішувати. Зазначу також, що подібної проактивної позиції у відновленні людського капіталу бізнес очікує і від держави — через боротьбу із корупцією, підтримку підприємництва та створення нових робочих місць”, — коментує Євгенія Близнюк, соціологиня, засновниця і директорка дослідницької компанії Gradus Research.

Горизонт планування бізнесу під час війни скоротився — більшість опитаних компаній (71%) планують на рік вперед або менше. В той же час бізнес з оптимізмом дивиться на перспективи розвитку: більше половини респондентів (53%) закладають план активного або помірному розвитку до своїх стратегій.

Основним ризиком у баченні бізнесу є мобілізація персоналу — 39% опитаних це зазначають. А вирішувати можливі проблеми з людським капіталом компанії планують через залучення нових співробітників з України (41%), створення умов для віддаленої роботи (34%) та привабливих фінансових умов праці (32%) [15].

Які ж можна запропонувати способи вирішення даних викликів?

- Залучення нових співробітників з України.
- Створення умов для віддаленої роботи.
- Створення привабливих фінансових умов.
- Розвиток та навчання персоналу.
- Створення умов для роботи під час відключень електроенергії.
- Залучення молодих спеціалістів.
- Надання співробітникам додаткових переваг [16].

Міжнародна міграція створює як нові можливості, так і виклики для бізнесу. Уміння адаптуватися до цих змін, враховуючи економічні, культурні та соціальні аспекти, стає ключовим для успішного розвитку в умовах глобалізації.

2.2 СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ КРАЇН-ДОНОРІВ І КРАЇН-РЕЦИПІЄНТІВ

Міграція має значний вплив як на країни, з яких відбувається відтік населення (країни-донори), так і на ті, які приймають мігрантів (країни-реципієнти). Цей вплив можна розглядати як позитивний, так і негативний, з огляду на соціальні та економічні аспекти [17].

Розглянемо наслідки цього впливу з обох сторін, з боку країн-донорів, та з боку країн-реципієнтів.

Таблиця 2.1

Наслідки для країн-донорів

Економічні наслідки	<u>Позитивні</u>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Грошові перекази</i> Мігранти надсилають кошти родинам у країнах походження. Ці перекази можуть становити значну частку ВВП і сприяти покращенню економічної ситуації, наприклад, у країнах Південної Азії, Латинської Америки чи Африки.• <i>Зменшення безробіття</i> Еміграція послаблює тиск на ринок праці в країнах із високим рівнем безробіття.• <i>Інвестиції повернення</i> Деякі мігранти повертаються з капіталом і досвідом, які вони використовують для створення бізнесу.
----------------------------	------------------	--

	<u>Негативні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Відтік кваліфікованих кадрів («витік мізків»)</i> Виїзд освічених працівників, особливо лікарів, інженерів та науковців, призводить до зменшення кадрового потенціалу. • <i>Втрати податкових надходжень</i> Менша кількість працездатного населення знижує базу для оподаткування. • <i>Залежність від переказів</i> Надмірна залежність від грошових переказів може гальмувати розвиток власної економіки.
Соціальні наслідки	<u>Позитивні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Зниження соціального напруження</i> Виїзд людей із регіонів із високим рівнем безробіття або політичної нестабільності зменшує соціальні конфлікти. • <i>Поширення культурного обміну</i> Мігранти приносять нові ідеї, знання та досвід після повернення.
	<u>Негативні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Роз'єднаність сімей</i> Виїзд одного або кількох членів родини може спричинити соціальні проблеми, зокрема виховання дітей без одного з батьків. • <i>Старіння населення</i> Еміграція молоді загострює демографічні проблеми, особливо у країнах зі старіючим населенням.

Таблиця 2.2

Наслідки для країн-реципієнтів

Економічні наслідки	<u>Позитивні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Заповнення дефіциту робочої сили</i> Мігранти працюють у секторах, де бракує місцевих працівників (будівництво, сільське господарство, догляд за літніми людьми тощо). • <i>Підвищення конкурентоспроможності бізнесу</i> Залучення дешевшої робочої сили дозволяє компаніям зменшити витрати та підвищити продуктивність. • <i>Податкові надходження</i> Легально працевлаштовані мігранти сплачують податки, що сприяє наповненню державного бюджету.
	<u>Негативні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Демпінг заробітної плати</i> Надлишок робочої сили може призводити до зниження зарплат у певних секторах, що викликає невдоволення місцевих працівників. • <i>Тиск на соціальні системи</i> Зростає навантаження на системи охорони здоров'я, освіти та житлового забезпечення. • <i>Залежність від мігрантів</i> Деякі сектори економіки можуть стати залежними від іноземної робочої сили.

Соціальні наслідки	<u>Позитивні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Демографічне відновлення</i> Мігранти, переважно молоді люди, допомагають збалансувати демографічну ситуацію в країнах зі старіючим населенням. • <i>Різноманітність і культурне збагачення</i> Приплив мігрантів сприяє культурному різноманіттю, розвитку нових традицій, кухонь і мистецьких напрямків.
	<u>Негативні</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Соціальна напруженість</i> Виникнення конфліктів між місцевим населенням та мігрантами через культурні, мовні або релігійні відмінності. • <i>Гетоїзація</i> Мігранти можуть концентруватися в окремих районах, що ускладнює їх інтеграцію в суспільство. • <i>Ризик нелегальної міграції</i> Неконтрольований приплив мігрантів може створювати проблеми для безпеки та економічної стабільності.

Примітка. Джерело: розроблено автором на основі [19]

Міграційні процеси мають як позитивні, так і негативні соціально-економічні наслідки для країн-донорів і країн-реципієнтів. Вони сприяють економічному зростанню, культурному обміну та розширенню ринку праці, але водночас викликають виклики у вигляді соціальної напруги, нерівності та демографічних проблем. Ефективне управління міграційними потоками є ключовим для досягнення балансу інтересів обох сторін.

2.3 ВПЛИВ ВІЙНИ НА МІЖНАРОДНУ ТРУДОВУ МІГРАЦІЮ

Вплив війни на міжнародну трудову міграцію є величезним і має важливі наслідки як для воюючих країн, так і для регіону. Зокрема у сфері економіки, суспільства та прав людини.

Ключові особливості впливу війни на міграційну робочу силу включають [20] (табл. 2.3):

Таблиця 2.3

Основні критерії впливу війни на трудову міграцію робочої сили

<u>Фактор</u>	<u>Характеристика</u>
<u>Примусову міграцію</u>	Військові суперечки можуть змусити велику кількість внутрішньо переміщених осіб і біженців шукати притулку. Притулок в інших країнах. Це може мати значний вплив на приймаючі країни, які повинні забезпечити житло, харчування, медичне обслуговування та інші базові послуги для цих осіб.
<u>Економічний вплив</u>	Війна може негативно вплинути на економічний розвиток і призвести до руйнування інфраструктури в країнах, які беруть участь у конфлікті. Це може призвести до зменшення можливостей працевлаштування та зростання безробіття. І навпаки, приймаючі країни можуть отримати економічні вигоди завдяки трудовим можливостям біженців та інших переміщених осіб.
<u>Втрата кваліфікованої робочої сили</u>	Війна може призвести до знищення кваліфікованої робочої сили, особливо у сферах, пов'язаних з наукою, освітою, медициною тощо. Це може негативно вплинути на розвиток країни внаслідок кризи біженців. довго після завершення конфлікту.

<u>Соціальні наслідки</u>	Війна може негативно вплинути на соціальну організацію та етнічні контрасти, це може призвести до зростання соціальних конфліктів і напруги. Крім того, трудова міграція може призвести до культурних, мовних та інших проблем як для мігранта, так і для приймаючої країни.
---------------------------	--

Примітка. Складено автором за даними United Nations High Commissioner for Refugees [20]

Наслідки війни для міжнародної трудової міграції багатогранні та складні. Вкрай важливо регулювати та співпрацювати між країнами, організаціями та державними установами, щоб зберегти права іммігрантів. вирішення гуманітарних питань.

Крім того, важливо враховувати вплив конфлікту на міжнародну трудову міграцію. Ця сила має різний вплив залежно від характеру конфлікту. Наприклад, через насильницькі або окупаційні конфлікти, може бути велика кількість вимушених мігрантів, які залишають свої домівки. Це може призвести до серйозних проблем із внутрішньою безпекою та наданням притулку господарям, а також спричиняє економічну нестабільність.

З іншої сторони, війна може спричинити зростання потреби у праці та робочій силі у військовій промисловості, відновленні інфраструктури та інших секторах економіки, пов'язаних з відновленням після конфлікту. Саме це може сприятливо впливати на залучення мігрантів, які мають навички та досвід роботи у вказаних галузях.

Загалом можна сказати, що вплив війни на міжнародну міграцію робочої сили є багатостороннім, складним та суперечливим явищем, яке потребує детального, глибокого дослідження. Дослідники, законодавці та організації, які займаються державною службою, повинні присвятити свої зусилля дослідженню причин, наслідків і методів боротьби з міграцією під час військових конфліктів, щоб забезпечити захист цивільних осіб, а також стабільність і покращення країни перебування [21].

Залежно від конкретного контексту та ситуації війни, можна привести декілька прикладів впливу воєнного конфлікту на міжнародну міграцію робочої сили (див. Табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Вплив військового конфлікту на міжнародну трудову міграцію

Наслідок воєнного конфлікту	Характеристика
1	2
<u>Вимушений виїзд та біженці</u>	У випадку воєнних конфліктів, де у населення країни є пряма загроза безпеці, мігранти можуть бути змушені покинути рідні країни у шукати прихистку в інших державах. Як приклад, через війну в Сирії велика кількість людей втекла до сусідніх країн (Ліван, Туреччина, Йорданія). Саме це призвело до тенденції зростання міжнародної міграції праці та необхідності у соціальній та економічній підтримці для приймаючих країн.
<u>Переселення та відбудова</u>	Після завершення військового конфлікту постраждалі країни, як правило, повинні докладати значні зусилля для відновлення своєї інфраструктури та економіки. Це може призвести до попиту на міжнародну міграцію робочої сили з метою реабілітації, будівництва, проектування та інших справ. Наприклад, після війни в Іраку знадобилася велика кількість іноземних експертів для реконструкції інфраструктури та відродження країни.
<u>Воєнні контракти та робота у зоні конфлікту</u>	Військові суперечки можуть призвести до зростання попиту на робочу силу для виконання військових контрактів і підтримки військової діяльності. Це можуть бути військові підрядники, служби безпеки, медичні працівники та інші спеціалісти, які беруть участь у конфлікті.
<u>Перенесення виробництва</u>	Війна та політичні суперечки можуть спричинити зрушення в розміщенні виробництва. Компанії, які працюють у зоні конфлікту, швидше за все, будуть

	змушені перенести свої виробничі потужності в країни або регіони, які є менш небезпечними або мають більш стабільний клімат. Це може призвести до міжнародної трудової міграції, коли працівники беруть із собою свої родини. робочі місця. Наприклад, внаслідок конфлікту в Україні деякі компанії перенесли свої виробничі лінії в інші країни, що призвело до переїзду співробітників і міжнародних поїздок.
Потреба в спеціалістах та фахівцях	Військові суперечки можуть вимагати присутності експертів і спеціалістів у різних областях. Наприклад, для війни можуть знадобитися медичні працівники, інженери, аналітики, перекладачі та інші фахівці. Це може призвести до міжнародної міграції робочої сили, коли професіонали переїжджають у зону конфлікту, щоб надавати свої послуги.

Примітка. Складено автором за даними International Organization for Migration

Україна — особлива країна, яка має значний потенціал як земельних, так і людських ресурсів, крім того, вона присвячена сільському господарству та корисним копалинам. Дані Worldometer за 2020 рік свідчать, що населення України становить 43,73 млн осіб [22].

Ведення активних бойових дій на території Донецької та Луганської областей протягом сезону 2014-2015 рр., а також створення на частині цих територій вигаданих держав призвели до значного зростання міграції, зокрема переміщення населення. Дані за 2021 рік свідчать, що кількість внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій становила 1,470 млн. Також

За останні 8 років в Україні значно зросла кількість людей, які мігрують на роботу. Дані про міжнародні поїздки [23] свідчать про те, що Україна займає 8 місце за кількістю іммігрантів (близько 6 мільйонів осіб) серед усіх країн, з яких громадяни мігрують на роботу за кордон. Теж істотно

Відзначимо, що через спрощену співпрацю, легкість вивчення мови та спільність кордону понад 1,5 мільйона українців обрали роботу в Польщі.

24 лютого 2022 року ситуація в Україні кардинально змінилася. російська федерація ініціювала повномасштабний конфлікт на території України, який з першого дня призвів до загибелі мирного населення та руйнування інфраструктури, призначеної для мирного населення.

На жаль, постійні бомбардування та страх перед смертю та хворобами змусили багатьох людей переселятися, а західні кордони України були заповнені біженцями. Чоловікам було заборонено виїзд з країни через генеральну мобілізацію, це призвело до переселення переважно жінок і дітей (рис. 2.6):

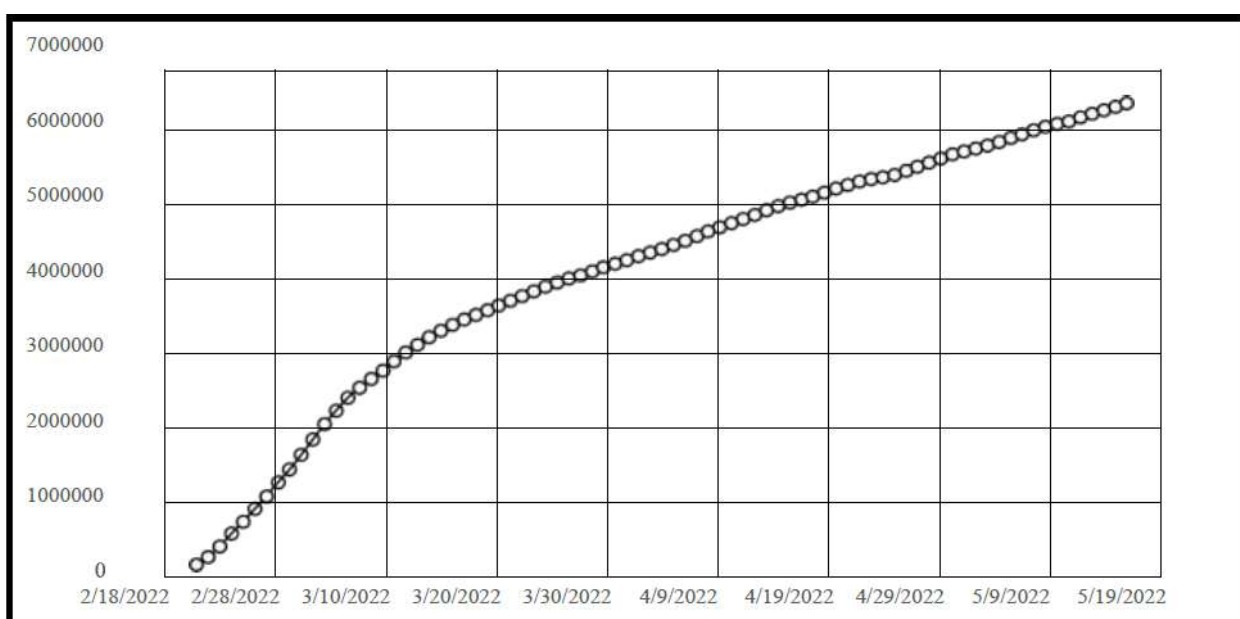

Рис. 2.6 Загальна кількість вимушено переміщених осіб за датою, сукупно.

Примітка. Побудовано автором за даними Ukraine refugee situation. [Electronic resource]. – Access: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

Станом на 24 лютого 2022 року 80 тисяч українців переїхали в інші країни, ця цифра збільшується щодня. Крім того, станом на 15 травня 2022 року загальна кількість переміщених осіб становила 6,224 мільйона осіб. Серед навколишніх європейських країн найбільше українців було в Польщі – 4,350 мільйона осіб, за нею йде Румунія – 943 тисячі. прихильників, Угорщина охопила 627 тис. осіб, а Молдова – 468 тис. українців. Також Словаччина визнала, що переселено 433 тис. осіб. Крім того, під час первинного

проголошення гуманітарних маршрутів РФ вивозить, а фактично депортує людей з окупованих територій, загальна чисельність такого типу осіб. Нині в країні проживає 888 тисяч осіб. Все це проілюстровано на (Рис.2.7):

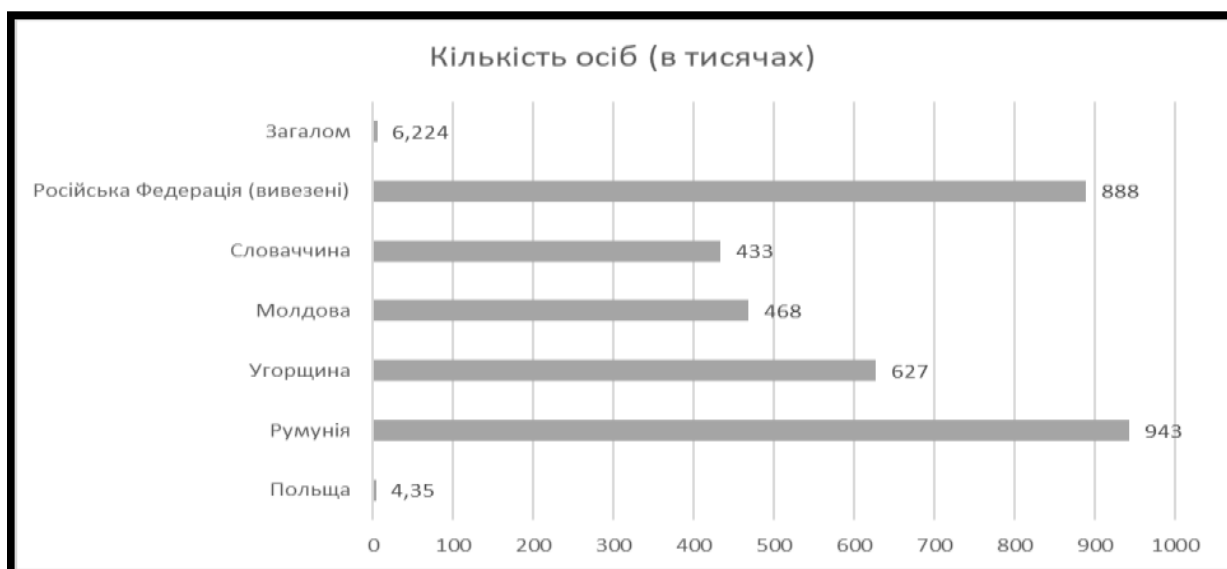

Рис. 2.7 Кількість біженців з України з початку повномасштабної війни.

Примітка. Побудовано автором за даними Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. [Electronic resource]. – Access: <https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country>.

Інформація про 4,5 мільйона українців, які переселилися до Польщі, не може вважатися точною кількістю людей, які були переселені в інші країни Європейського Союзу, ця інформація є просто оціночною. Наявність відкритих кордонів в ЄС ускладнює відстеження цих переміщень. Громадянам України надається можливість отримати тимчасовий притулок.

Будь-яка країна ЄС, яка надає їм право на проживання, доступ до ринку праці, житла, медичного обслуговування та освітніх програм для дітей. У Директиві про тимчасовий захист зазначено, що тривалість цього захисту становить один рік і його можна продовжити на основі тих же критеріїв, від поточної ситуації в Україні. Кожна особа, яка легально проживає в ЄС, має право відкрити базовий фінансовий рахунок.

Ситуація щодо міграції в Україні є складною та прогресивною, що сприяє відсутності точної інформації щодо ситуації. Велика кількість внутрішньо переміщених осіб та іммігрантів створює значне навантаження на країну, зокрема щодо умови військового конфлікту. Багато людей втратили свої домівки та були змушені жити у тимчасових притулках або містах, які мали модульний характер. Першочерговим завданням на даний момент є збереження життя людей і протидія російським військовим, а потім повернення країни. Однак важливо пам'ятати, що після завершення конфлікту виникне потреба в реабілітації та реінтеграції переміщеного населення з метою підтримки стабільності в країні.

Дані ООН свідчать, що станом на 15 листопада 2022 року внаслідок конфлікту країну покинули 7,6 млн громадян України. Близько 3 мільйонів з них знаходяться в Росії та Білорусі, у тому числі більшість тих, хто був депортований туди примусово.

У результаті приблизно 4,5 мільйона українців перебувають у країнах Європи. Кількість іммігрантів, які виїжджають за кордон, включаючи Росію та Білорусь, становить близько 4,5 млн осіб, переважно жінок і дітей. Станом на листопад більшість населення (близько 1,5 мільйона) отримали тимчасовий захист у Польщі, близько 1 мільйона в Німеччині та близько 450 тисяч у Чехії. Також близько 100 тисяч українців задокументовано в Італії, Іспанії, Болгарії, Великобританії та Франції.

Найбільше виїздів з країни припадає на період з 1 по 15 березня, за цей час виїхало приблизно 40% респондентів. Ще 12,8% респондентів виїхали у другій половині березня, 9,6% – у квітні. Пізніше кількість людей, які виїхали за кордон, значно зменшилася. Близько 70% опитаних українців мають вищу або менш повну освіту. Це значна цифра, враховуючи, що в Україні 29,1 відсотка людей віком від 25 років і старше 13 років мають базову вищу освіту. Понад 20% респондентів мають додаткову спеціальну освіту (більшість старше 50 років), загальну середню – 9% респондентів, неповну середню освіту – 2% респондентів. Лише 17,3% респондентів сказали, що вони

подорожували з чоловіком/дружиною, коли вони подорожували за кордон, тоді як 13,3% респондентів подорожували самі. Переважна більшість, а це 59,3% респондентів, подорожували за кордон з неповнолітніми дітьми.

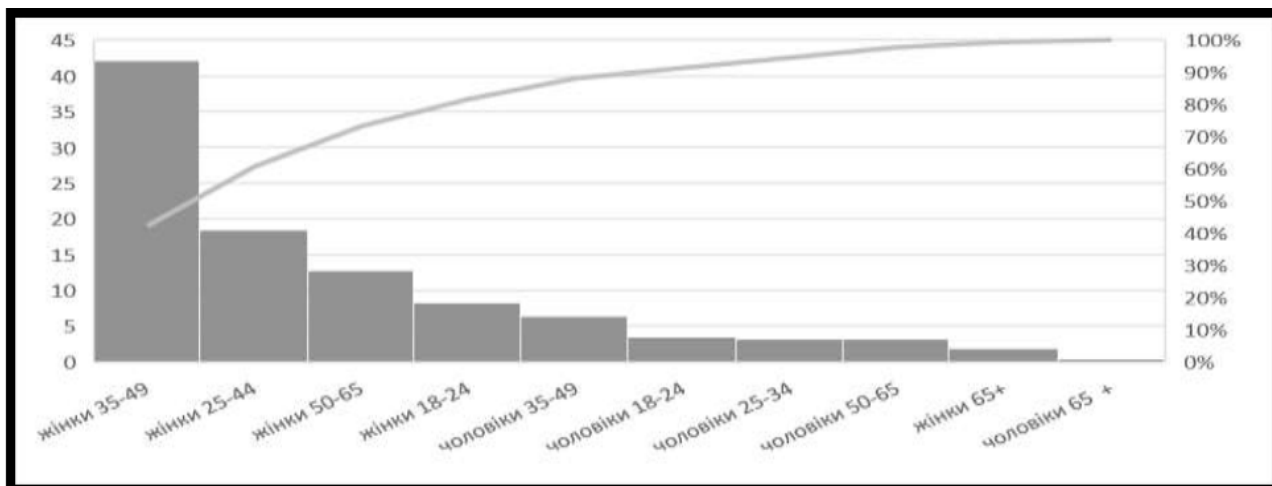

Рис. 2.3 Розподіл за віком і статтю,% від загальної кількості респондентів.

Примітка. Побудовано автором на основі [24] за даними Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. [Electronic resource]. – Access: <https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country>.

Результати дослідження свідчать про те, що близько 25% населення Запорізької області (східних) подорожували за кордоном. На другому місці Київ - 20% населення області -18%, Харківська, Дніпропетровська та Миколаївська області.

Також в області високий показник виїздів, який в середньому становить 16%. За надзвичайних обставин лише 1% населення Луганська вирішив виїхати з області за кордон [25].

Дослідження REACH, яке проводилося на польському кордоні, показало, що основними факторами, які вплинули на вибір країни проживання для іммігрантів, є:

- сім'я чи друзі в аеропорту (39%);
- географічне прив'язування до України (31%);
- вказівки, отримані в пунктах прийому (17%).

З часом очікується, що макроекономічні умови та умови ринку праці матимуть більший вплив на вибір місця призначення для іммігрантів.

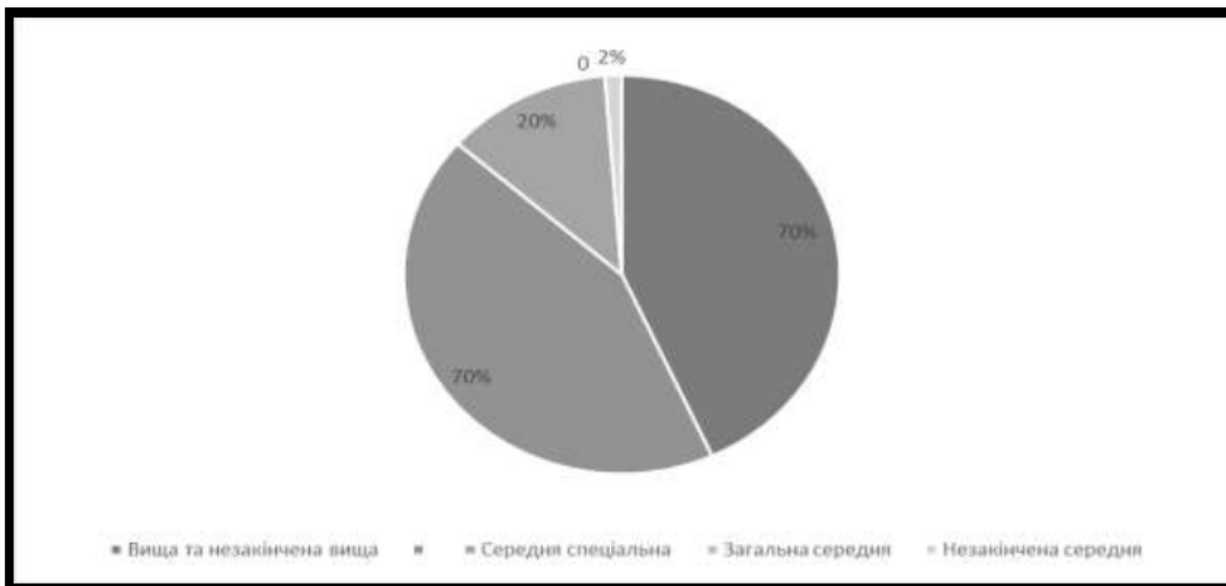

Рис. 2.4 Рівень освіти українців, що виїхали за кордон.

Примітка. Побудовано автором за даними Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022.

Згідно з опитуванням UNHCR, 87% мігрантів є жінками з дітьми, а 65% жінок знаходяться у працездатному віці від 18 до 59 років. Близько 70% опитаних мігрантів мають вищу освіту (Табл. 2.5):

Таблиця 2.5

Країни що прийняли біженців

Країна	Дата	Біженці з України, зареєстровані для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту	В країні зафіксовано біженців з України	Прикордонні переходи з України**	Прикордонні переходи в Україну**
Болгарія	02.05.2023	156 693	49 185	Not applicable	Not applicable
Чехія	02.04.2023	504 107	504 352	Not applicable	Not applicable
Естонія	10.04.2023	44 739	69 616	Data not available	Data not available
Угорщина	02.05.2023	35 030	35 030	2 603 998	Data not available
Латвія	11.04.2023	47 080	32 380	Data not available	Data not available
Литва	11.04.2023	76 540	76 540	Not applicable	Not applicable
Польща	27.04.2023	1 583 563	1 583 563	8 959 627	8 803 268
Молдова	30.04.2023	Not applicable	107 645	814 622	458 524
Румунія	30.04.2023	129 438	99 027	2 310 350	1 908 051
Словаччина	30.04.2023	114 628	114 628	1 348 535	1 084 518

Примітка. Побудовано автором за даними Ukraine refugee situation. Operational data portal. [Electronic resource]. – Access: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

До початку повномасштабного вторгнення багато учасників мали змогу купити їжу, одяг, взуття та інші речі, але

Гроші відкладали на дорожчі покупки, наприклад, нову техніку для дому, машину, квартиру та інше. Однак після переїзду України в іншу країну збільшився відсоток респондентів, які змушені економити на їжі: 27,9% населення вистачає грошей лише на їжу, а 12% змушені економити навіть на їжі (див. Рис.2.8):

Витрати українських іммігрантів на іноземній території вигідні для країн, які вони відвідують, оскільки сприяють приватному споживанню. Особливо помітний вплив українців у роздрібній торгівлі.

Наприклад, у Польщі та Естонії українці призвели до короткого зростання роздрібного та індивідуального споживання, але згодом обсяги повернулися до початкового рівня. У березні значно зросли продажі одягу та взуття (41,9% проти 2,6% у лютому та 2,8% проти 4,4% у лютому). Інші країни мають меншу кількість іммігрантів з України, що може призвести до того, що вплив українських іммігрантів буде менш очевидним через меншу кількість іммігрантів порівняно з місцевим населенням (наприклад, у Німеччині).

Дослідження по-різному оцінюють вплив українських іммігрантів на економіку країн їхнього проживання, але всі приходять до висновку, що він позитивний. Наприклад, дослідження Strzelecki та ін. (2022) задокументувала міграцію українців до Польщі.

З 2013 по 2018 рік середньорічний приріст робочої сили становив 0,8%. Це сприяло збільшенню ВВП України на 0,5 відсотка. За допомогою розрахунків та оцінок ОЕСР очікується, що іммігранти з України також матимуть позитивний вплив на економіку інших країн шляхом екстраполяції, враховуючи кількість іммігрантів.

Отримані результати демонструють, що додатковий внесок у річне зростання ВВП Чехії, Польщі та Естонії становить приблизно 1,2 відсотка на рік, а внесок у ВВП Угорщини, Латвії, Словаччини, Литви та Румунії становить приблизно 0,8 процентного пункту. Однак ці оцінки, ймовірно,

будуть заниженими через вимушену міграцію та іншу структуру населення у 2022 році, що може призвести до меншої інтеграції.

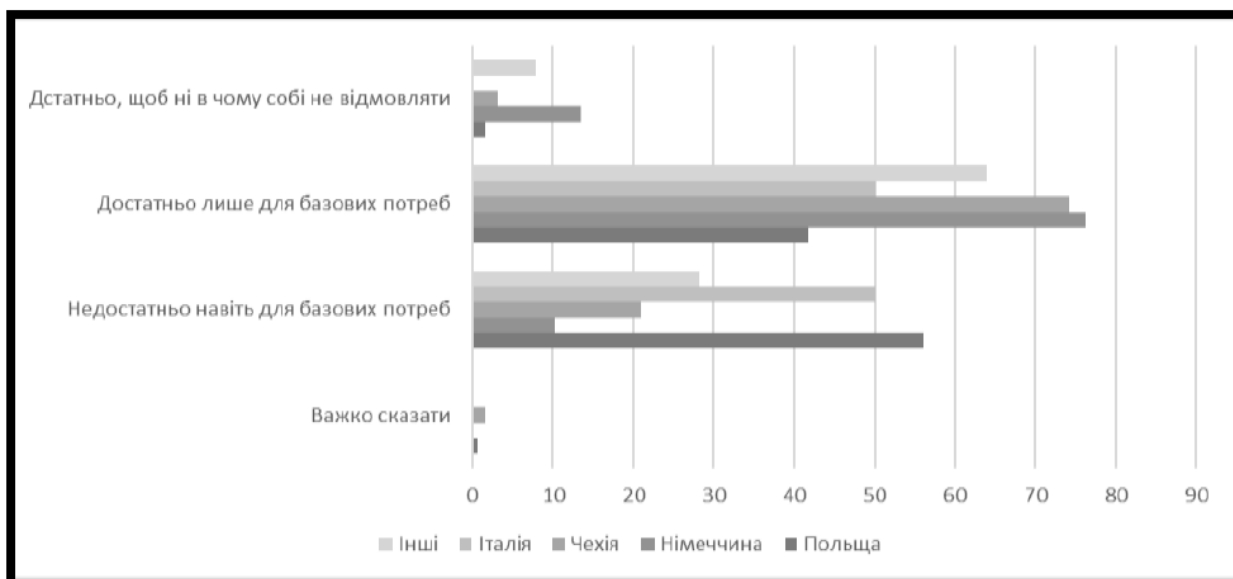

Рис. 2.8 Рівень умов в яких проживають українці.

Примітка. Побудовано автором за даними Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. [Electronic resource]. – Access: <https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country>.

Дослідження Oxford Economics мають більш консервативний характер. Наприклад, якщо в Польщі залишиться 650 тис. українських іммігрантів, робоча сила збільшиться ще на 210 тис. (1,2%) до 2030 року та потенційне збільшення ВВП на 1,2% порівняно з базовим сценарієм Оксфордської економіки. Якщо в країну мігрує 1 млн осіб, робоча сила збільшиться на 370 тис. (2,1%), а потенційний загальний ВВП – на 2,0% до 2030 р. Зрештою (до 2050 р.) позитивний вплив посилиться, і потенційний ВВП зросте на 1,7% за першим сценарієм (+650 тис. грантів) і на 2,9% за другим сценарієм (+1 млн мігрантів). У звіті Deloitte також згадується, що інтеграція українських ВПО в Польщі призведе до потенційного річного зростання ВВП на 0,2-3,5 відсотка протягом перших п'яти років. Це залежатиме від інтеграції українських ВПО в Польщі, покращення якості інтеграційної стратегії країни, зокрема, підвищення гнучкості країни на ринку праці та вирішення проблем із ринком житла.

Дослідження Kancs і Lessa підраховали, що приплив приблизно 2,3 мільйона іммігрантів до ЄС протягом перших трьох років збільшив ВВП країни в середньому на 1,3% протягом 2040 року, якщо всі іммігранти були повністю інтегровані в країні. Крім того, довгострокові фінансові вигоди від міграції перевищили короткострокові витрати на допомогу, мову та навчання для працевлаштування.

Загалом дані дослідження підтверджують позитивний вплив українських іммігрантів на економіку країн їхнього проживання через збільшення приватних витрат і загальне зростання ВВП. Оцінки впливу відрізняються залежно від зроблених припущень і розрахунків, але загалом вони роблять висновок, що економічний вплив українських іммігрантів у країнах-реципієнтах є позитивним.

Дослідження МВФ 2020 року оцінює, що за інших рівних факторів виробництво товарів і послуг у Чехії, Польщі та Естонії буде на 2,2-2,3% вище, ніж у базовому сценарії без міграції, це пов'язано з внеском українські переселенці. Виробництво товарів і послуг у Німеччині, Франції та Великій Британії у 2026 році буде на 0,6-0,65% вище, ніж у базовому сценарії без міграції, це пов'язано з внеском українських іммігрантів. Дані опитування ООН про відсоток жінок з дітьми у загальній кількості вимушено переселених – 87%, відсоток переселенців у віці 18-59 років, співвідношення кількості дітей на одну жінку в Україні (1.2) та в оцінки було враховано припущення, що 70% вантажників працюють за весь період. Також очікується, що згадані частки будуть однаковими в різних країнах.

Незважаючи на сприятливий вплив міграції, є також деякі аспекти цього явища, які з нею пов'язані. Наприклад, витрати українських іммігрантів стали додатковим фактором інфляції в країнах Європейського Союзу. У 2022 році ціна на енергію значно зросте, це призведе до попередньої ери рекордних цін. Наприклад, у Литві, Естонії, Латвії та Угорщині інфляція була

більше 20% від загальної кількості, порівняно з минулим роком. У Чехії та Польщі було висаджено приблизно 18% від загальної кількості, а населення Євразії в цілому становить майже 10 відсотків.

Крім того, присутність українських іммігрантів також вплинула на ринки нерухомості країни їхнього проживання. Хоча змогли лише чверть переселенців

Для самостійного володіння нерухомістю в багатьох містах вартість оренди житла значно зросла. Наприклад, у квітні 2004 року вартість оренди житла була на 20% вищою, ніж на початку. Подібні закономірності спостерігаються в Естонії.

Як результат, незважаючи на те, що міграція українських громадян має переваги, важливо враховувати потенційні негативні наслідки, включаючи високу інфляцію та підвищення цін на нерухомість у деяких приймаючих країнах [26].

2.4. ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СУЧАСНУ МІГРАЦІЮ

Вплив політичних та екологічних факторів на сучасну міграцію є однією з ключових тем у вивченні глобальних демографічних процесів. Ці два чинники часто взаємодіють, спричиняючи міграційні хвилі, які охоплюють мільйони людей. Давайте розглянемо їх детальніше [27]:

1. Політичні фактори

Політична нестабільність, конфлікти та порушення прав людини є значними причинами міграції у сучасному світі.

Основні аспекти впливу політичних чинників:

- **Війни та конфлікти**

Збройні конфлікти призводять до масової вимушеної міграції. Наприклад, сирійська криза змусила мільйони людей шукати притулок у сусідніх країнах та Європі.

- Політичні переслідування

У державах з авторитарними режимами опозиційні політичні активісти, журналісти або представники меншин часто стають жертвами переслідувань, що змушує їх залишати країну.

- Порушення прав людини

Порушення прав жінок, релігійних і етнічних меншин призводить до того, що люди шукають кращих умов життя в інших державах.

- Зміна урядів та політична нестабільність

Нестабільність, як у випадку деяких країн Африки чи Латинської Америки, часто спричиняє економічний колапс, а отже – і масову міграцію.

- Політичні рішення щодо міграційної політики

Різні держави по-різному реагують на міграційні хвилі. Деякі відкривають кордони, а інші посилюють міграційні бар'єри, що впливає на маршрути та напрямки переселення.

2. Екологічні фактори

Екологічні зміни все частіше стають основним поштовхом до міграції населення.

Ключові екологічні чинники [28]:

- Зміна клімату

Підвищення рівня моря, танення льодовиків та екстремальні погодні явища, такі як урагани чи засухи, змушують людей покидати свої домівки. Наприклад, острівні держави Тихого океану, такі як Кірибаті чи Мальдіви, знаходяться під загрозою затоплення.

- Стихійні лиха

Землетруси, повені, лісові пожежі та посухи руйнують інфраструктуру та створюють непридатні умови для життя. Прикладом є масова міграція після цунамі в Індійському океані у 2004 році.

- Виснаження природних ресурсів

Зникнення водних ресурсів та деградація ґрунтів призводять до вимушеної міграції населення з сільських регіонів у міста чи інші країни.

- Опустелювання

Розширення пустель, особливо в Африці (Сахель), змушує місцеві громади шукати нові місця для життя.

- Промислове забруднення та техногенні катастрофи

Наприклад, аварія на Чорнобильській АЕС стала причиною масштабної евакуації людей із зони ураження.

Взаємодія політичних та екологічних факторів

Політичні та екологічні чинники часто поєднуються, створюючи комплексні кризи [29]:

- Конфлікти через природні ресурси

Обмеженість води та родючих земель часто стає причиною збройних конфліктів, що призводять до міграції (наприклад, конфлікт у Дарфурі, Судан).

- Кліматичні біженці та політична нестабільність

Уряди країн, які зазнали екологічних катастроф, часто неспроможні ефективно реагувати на кризу, що поглиблює політичну нестабільність.

- Проблеми з інтеграцією мігрантів

Приймаючі країни часто зіштовхуються з викликами соціальної інтеграції біженців, що може призводити до політичної напруженості.

Як висновок можна сказати, що політичні та екологічні фактори є ключовими рушійними силами сучасної міграції. Збройні конфлікти, політичні переслідування та екологічні кризи змушують мільйони людей залишати свої домівки у пошуках безпеки та кращих умов життя. Ці процеси вимагають глобального підходу, зокрема співпраці міжнародних організацій, урядів та громадянського суспільства для подолання причин міграції та забезпечення гуманітарної підтримки постраждалим [30].

2.5 РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕГУЛЮВАННІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Регулювання міграційних процесів є однією з найважливіших тем сьогодення. Особливо в Європі, так як це дуже важливим фактором та умовою забезпечення соціальної безпеки. Це політичне та правове питання передбачає створення нормативно-правової системи, а також створення політичних організацій, які реалізують виконавчі, законодавчі, регулюючі, контролюючі, моніторингові та інші функції, які напряму пов'язані із міграційними процесами населення [31].

Міжнародні правові угоди минулого століття відіграли важливу роль у регулюванні міграції. Такі документи, як Конвенція про примусову чи обов'язкову працю (1930), Декларація про цілі та завдання Міжнародної організації праці (1944), Загальна декларація прав людини (1948) та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.) містить загальні норми щодо трудових прав кожної людини та обов'язків держав-членів щодо забезпечення цих прав. Положення цих міжнародних договорів поширюються на кожную фізичну особу, незалежно від її статусу, у тому числі на іммігрантів [32].

Міжнародна організація з міграції (МОМ) займається питаннями міграції та була заснована в 1951 році.

координація міжнародної міграційної політики між державами та міжнародними організаціями, створення форуму для обговорення актуальних питань у сфері міграції, надання технічної допомоги та консультацій державам щодо реалізації конкретних проектів у сфері міграції . Окрім міжурядових міжнародних організацій, все більшого значення набувають дії міжнародних неурядових організацій. Значний внесок у

Міжнародний комітет Червоного Хреста відповідає за переселення населення в Женеві, Швейцарія, у 1863 році.

У Загальній декларації прав людини зазначається, що кожна людина має право пересуватися в межах своєї держави, обирати місце проживання та залишати будь-яку країну, включаючи свою власну. Крім того, кожна людина має право на працю, вибір праці, здорові умови праці та захист від безробіття. Кожен повинен мати можливість заробити однакову суму грошей за ту саму роботу без будь-якої упередженості. Кожна країна має унікальну внутрішню та зовнішню міграційну політику, яка регулює потік міжнародної міграції. Міграція впливає на різні сфери суспільного життя, включаючи соціальну, економічну, політичну, культурну та військову сфери.

Міграційна політика держав – це комплекс правових, інституційних, фінансових та інформаційних заходів, які спрямовані на сприяння регулювання міграційного простору, контроль за переміщенням робочої сили відповідно до національного пріоритету, кількісним і якісним складом міграційних потоків, їх економічною і соціальною структурою.

До системи суб'єктів загального регулювання міграційної діяльності в Україні належать Верховна Рада України, Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, РНБО, органи місцевого самоврядування. Ці організації мають обов'язки та функції з регулювання, контролю та моніторингу дотримання прав і свобод іноземців та осіб без громадянства, іммігрантів, біженців, а також забезпечення їх розміщення у належному місці в країні.

До другої групи, яка стосується регулювання міграційних процесів, належать органи виконавчої влади. На національному рівні ці повноваження делеговані таким організаціям, як Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба України, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Митна служба України та Рада національної безпеки і оборони. Крім того, існує велика кількість державних органів, залучених до різних рівнів влади (центрального, регіонального та місцевого), ці органи також відіграють роль у регулюванні міграційних процесів.

Тема міграції є актуальною як для України, так і для світу в цілому, кількість біженців та іммігрантів у світі щорічно зростає. Міграційні кризи, що відбулися протягом нового століття, спустошили Європейський Союз загалом і показали складність міграційного регулювання. Проблема полягає в недосконалості правового регулювання, особливо щодо соціального забезпечення та адаптації для іммігрантів, які прибувають сюди. Наслідки сучасних міграційних криз на планеті незрозумілі, а питання, пов'язані з інтеграцією іммігрантів у соціальне життя Європи, ймовірно, стануть одними з найскладніших для регулювання.

Для більшості країн світу міжнародна міграція є загальним явищем. З 1990-х років, після звільнення прикордонних територій колишнього СРСР, Україна зазнала більшої кількості міграцій і стала частиною міжнародних міграційних потоків. Останні події у світі продемонстрували необхідність швидкого правового реагування на міграційні проблеми, зокрема наплив біженців до Європи (міграційна криза 2015-16 рр.), напругу на Близькому Сході, спричинену «гібридною агресією» на кордоні Білорусь та ЄС у другій половині 2021 року, війна в Україні з 2014 року та повномасштабне вторгнення росії з лютого 2022 р. тощо [33].

З початку конфлікту в лютому 2022 року, коли почалася активна фаза військових дій росії проти України, на континенті відзначається нова міграційна криза. За оцінками МОМ, кількість українців, які мігрували в інші країни з початку конфлікту станом на березень 2022 року, перевищила 3 мільйони. Від початку конфлікту до травня 2022 року близько 12,8 млн осіб стали біженцями в Україні, з них 7,7 млн – внутрішньо переміщеними особами, що становить приблизно 17,5% від загальної чисельності населення країни.

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців повідомило, що станом на 23 квітня 2022 року Україну покинули понад 5,1 млн осіб, у тому числі близько 2,9 млн осіб переїхали до Польщі, також 774 особи переїхали до Румунії, 490 осіб, які переїхали до Угорщини, 443 особи, які переїхали до

Молдови, також було 354 особи, які переїхали до Словаччини. Станом на липень 2022 року Єврокомісар із внутрішніх справ І. Йогансон заявила, що понад 6,7 млн українців є членами Європейського Союзу, приблизно 3 млн з них повернулися в Україну станом на липень 2022 року. І. Йогансон повідомила, що понад 3,7 млн українців розшукували тимчасовий захист.

Незважаючи на те, що ці цифри не зовсім точні через те, що деякі українці брали участь в одній країні ЄС, а потім переїхали в іншу, за оцінками, близько 3,2-3,7 мільйонів українців зараз проживають в ЄС. І. Йогансон вважає, що найбільше українців за кількістю біженців на душу населення приймаючої країни прибуло до Чехії. На другому місці – Польща, на третьому – Естонія, на четвертому – Литва, на п'ятому – Болгарія, на шостому – Латвія.

До початку повномасштабного конфлікту в Україні міграційна політика була переважно формальною і не турбувалася про повернення громадян до своєї держави. Після визначення України кандидатом на вступ до Європейського Союзу разом з підготовкою до майбутнього, у цій сфері були досягнуті позитивні зрушення. Зокрема, міграційна політика знаходиться в стані швидких змін у відповідь на чинне законодавство та відповідно до вищих європейських стандартів і правил [34].

Вивчення еволюції міграційних процесів у Європейському Союзі може полегшити оцінку впливу міжнародної інтеграції. Незважаючи на існування суттєвих відмінностей у національній міграційній політиці між державами-членами ЄС, підходи, які мають транснаціональний характер і включають концепцію «м'якого права», все частіше використовуються для регулювання міграції населення.

В Європі іммігрантам важко адаптуватися, але вони також створюють нові етнічні групи та беруть участь у культурних складових суспільства. Угода між Україною та Республікою Польща про добросусідство, відносини співробітництва та взаємодопомоги, затверджена постановою, сприяє політиці поглиблення економічного співробітництва між країнами [35].

До цього моменту в світі не існує універсальної системи регулювання міграційних процесів держав, і кожна держава має свій підхід до цього питання. Однак є три важливі проблеми, які хвилюють багато країн [36]:

1. Прийом біженців у країнах, які беруть участь у збройних конфліктах: війна та конфлікт є причиною масової міграції людей у пошуках безпеки та притулку в країнах. Ця ситуація створює низку проблем для країн, які приймають біженців, щодо надання достатньої допомоги та інтеграції їх у свої громади.

2. Викорінення торгівлі людьми: Торгівля людьми все ще залишається значною проблемою, яка негативно впливає на права та гідність людей. Це злочинна поведінка, яка призводить до того, що люди стають жертвами експлуатації, сексуального насильства, примусової праці та інших форм порушення прав людини. Міжнародна координація та співпраця мають вирішальне значення для вирішення цієї проблеми.

3. Тимчасова міграція працівників: Збільшення міжнародної трудової міграції призвело до питання про те, як регулювати цей процес державами. Багато працівників виїжджають за кордон у пошуках нових можливостей, але є занепокоєння щодо їхніх прав та умов праці. Важливим завданням є створення механізмів забезпечення справедливої та ефективної тимчасової зайнятості.

Налагодження міжнародного співробітництва та обмін досвідом у цих сферах може сприяти вирішенню перерахованих вище проблем та створенню більш ефективної системи регулювання міграційних процесів.

Визначну роль у регулюванні міграційних процесів відіграє Організація Об'єднаних Націй як провідна організація з регулювання міграції. Ця організація займається розробкою та впровадженням нових ідей, міжнародно-правових механізмів регулювання міграції через дії своїх головних органів та у співпраці з іншими установами, фондами та програмами, пов'язаними з ООН.

ООН функціонує як форум для обговорення різних аспектів міжнародно-правового регулювання міграції. Це ініціює переговори між офіційними особами різних країн, які обговорюють міжнародні правила переміщення населення та погоджуються з ними. Організація також створює рекомендації та правила, які покликані забезпечити захист і права осіб під час міграції [37].

ООН функціонує як форум для обговорення різних аспектів міжнародно-правового регулювання міграції. Це ініціює переговори між офіційними особами різних країн, які обговорюють міжнародні правила переміщення населення та погоджуються з ними. Організація також створює рекомендації та правила, які покликані забезпечити захист і права осіб під час міграції [38].

Одним із основних учасників міграційного регулювання ООН є Міжнародна організація з міграції (МОМ). Ця організація сприяє реалізації кількох конвенцій, які вимагають від країн-членів забезпечення рівних можливостей і привілеїв для громадян та іммігрантів у трудових відносинах. Статут МОМ описує методологічну основу моніторингу виконання конвенцій країнами-учасниками. Ця система передбачає регулярне звітування країн-учасниць, а також спеціальні процедури моніторингу на основі цих звітів і скарг.

Україна співпрацює з МОМ на офіційній основі відповідно до угоди між Кабінетом Міністрів України та МОМ про статус МОМ в Україні. Угода про співробітництво у сфері міграції була укладена 3 грудня 1999 року. У контексті цієї угоди МОМ реалізує різні міграційні програми в Україні, перш за все ці програми: сприяння розвитку потенційної системи управління міграцією; надання консультаційних та інших супутніх послуг з питань міграції; інформування населення про міграцію; та регулювання імміграції громадян, іноземців та осіб без громадянства, повернення кваліфікованих працівників для допомоги у працевлаштуванні біженцям, переміщеним

особам та іншим особам, які потребують допомоги, а також інші програми [39].

Правовий механізм регулювання міграції є однією з найефективніших ініціатив Європейського Союзу (ЄС) з точки зору регіональної інтеграції. Незважаючи на те, що країни ЄС мають різні національності та особливості, їхня міграційна політика сьогодні базується насамперед на ідеї боротьби з нелегальною міграцією. Для досягнення цієї мети було започатковано політику запобігання в'їзду в країну та повернення додому малокваліфікованих осіб. Безпека внутрішніх кордонів ЄС гарантується Шенгенської угодою, ця інформаційна система також охоплює Європол. Однією з важливих передумов для системи безпеки є однаковість правових норм щодо іммігрантів на території ЄС [40].

Україна та Європейський Союз домовилися про співпрацю в рамках Європейської міграційної мережі. У МВС вважають, що ця угода є доповненням до різних законів і зв'язує їх. Розглянуто міграційну політику України та ЄС. Багатовимірною асоціацією між Україною та ЄС у контексті Європейської міграційної мережі сприятиме обміну досвідом у багатьох сферах, включаючи міграційну політику, надання притулку та загальні аспекти міграції [41].

Державна міграційна політика України до 2025 року спрямована на збільшення міграції українців з метою працевлаштування за кордоном, зокрема в прикордонні регіони. Часто ці виїзди приймають форму сезонної трудової міграції, яка є циклічною, але вони також можуть призвести до переходу від тимчасової до постійної міграції, особливо до країн, які знаходяться далі, через тривалу присутність іммігрантів в інших країнах. Трудова міграція є найбільшою формою міграції, вона впливає на населення України в багатьох сферах. З одного боку, це джерело доходу для іноземних держав, а передача нових знань і досвіду може зняти напругу на ринку праці, підвищити добробут багатьох сімей і сприяти розвитку країни. Проте в інших областях і регіонах відчувається дефіцит робочої сили, що негативно впливає

на сімейні стосунки, виховання дітей і народжуваність. Доходи мігрантів, засновані на споживанні, можуть призвести до зростання витрат, інфляції та збільшення доходів [42].

Також існує занепокоєння, що висококваліфіковані спеціалісти та молодь, які виїхали за кордон після закінчення коледжу, не повернуться до країни походження. Це питання ускладнюється політикою окремих країн, які активно шукають високоосвічених іммігрантів, у тому числі молодих спеціалістів. Знищення цих працівників в Україні негативно вплинуло б на освітній, професійний та віковий склад робочої сили, призвело б до загального уповільнення економічного розвитку. Значний вплив на міграційну ситуацію в Україні мають внутрішньо переміщені особи з регіонів тимчасового проживання та регіону АТО. Проте це питання потребує окремого законодавчого регулювання, яке б враховувало характер проблем, з якими стикаються внутрішньо переміщені особи.

Сьогодні політика щодо міграції в Україні переглядається. У вересні 2022 року Верховна Рада ухвалила разом з урядом законопроект № 5795 щодо вдосконалення способу прийняття на роботу іммігрантів та осіб без громадянства в Україні. Пропонований остаточний текст закону ще не відомий, але відомо, що він включатиме наступні зміни [43]:

1. Покращити процедуру видачі посвідок на працевлаштування іноземців та осіб без громадянства, а також встановити можливість відмови у видачі або строку дії цих посвідок.
2. Забезпечити громадянам України рівні можливості працевлаштування, іноземцям та особам без громадянства, які проживають в Україні на законних підставах.
3. Створити законодавчу базу для працевлаштування іноземців та осіб без громадянства, які навчаються в навчальних закладах України.
4. Посилити правила щодо документів, які роботодавці повинні подавати для отримання або розширення дозволу на працевлаштування окремих категорій іноземних працівників, а також вартості процесу.

5. Спростити роботодавцям доступ до адміністративних послуг та надати їм можливість їх отримання зручними способами, в т.ч. центри, що надають адміністративні послуги.

6. Вирішити питання про видачу дозволу, якщо він втрачений або зіпсований, а також якщо термін його дії ще не перевищено.

7. Створити механізми регулювання дотримання законодавства у цій сфері та збереження внутрішнього ринку праці та заохочення іноземних працівників.

Як висновок можна сказати, що зі зростанням значення міжнародної міграції зростає і роль міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових) у регулюванні цих процесів. Обидва виражаються у зростанні та різноманітності діяльності міжнародних організацій загальної юрисдикції, а також у створенні спеціалізованих міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових), що стосуються питань міграційної політики. У зв'язку з цим український уряд має негайно провести міграційну реформу з урахуванням іноземного досвіду та пропозицій щодо запровадження соціальних стандартів у країні. Основною метою цієї реформи є сприяння поверненню трудових мігрантів і переміщених мешканців, які втекли від конфлікту, на батьківщину шляхом забезпечення їхньої безпеки та покращення умов життя населення.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

3.1. Особливості міжнародної міграції робочої сили в умовах війни: виклики та проблеми

Сьогодні політичні, економічні та соціальні фактори, які впливають на рух населення, часто змінюються. Крім того, війни та конфлікти мають суттєвий вплив на міграцію людей із рідних місць проживання. Вони створюють нестабільні умови, що змушує багатьох людей шукати притулку та нових можливостей в інших країнах. Це спричиняє збільшення міжнародної міграції робочої сили, це призводить до значних викликів і проблем.

Міжнародна трудова міграція у воєнний час набуває особливостей, оскільки військові конфлікти породжують гострі соціально-економічні та гуманітарні проблеми. Цей процес має ряд проблем для країн-реципієнтів, країн походження мігрантів і самих мігрантів.

Таблиця 3.1

Виклики, пов'язані з міграцією робочої сили

Масштаби та інтенсивність міграції	<ul style="list-style-type: none">• Різко зростають потоки мігрантів. Війна змушує значну частину населення залишати свої домівки в пошуках безпеки та роботи в інших країнах.• Географічна концентрація. Потоки мігрантів часто потрапляють у сусідні держави, які можуть бути не готові до прийому численних мігрантів.
Виклики ринку праці	<ul style="list-style-type: none">• Нелегальна зайнятість. Військові біженці здебільшого не мають офіційного статусу, що змушує їх працювати в «тіні» без жодних правових гарантій.• Невідповідність кваліфікації. При цьому мігранти не завжди знаходять роботу за фахом через невідповідність вимог до робочої сили ринку.

	<ul style="list-style-type: none"> • Конкурс на робочі місця. Сплеск робочої сили може створити напругу між місцевими робітниками та мігрантами.
Соціальні виклики	<ul style="list-style-type: none"> • Інтеграція мігрантів. Такі мігранти часто виявляють мовні бар'єри, культурні відмінності та дискримінацію як повторювані риси, які ускладнюють процес інтеграції. • Соціальне навантаження. Населення країн-реципієнтів висуває вимоги до відповідних систем соціального забезпечення, шкіл і охорони здоров'я в періоди економічних труднощів. • Розкол сімей. Під час воєнного конфлікту мігранти змушені залишати своїх близьких, тому відбувається розкол сім'ї, який безпосередньо створює стрес для соціальної спільноти.
Гуманітарні труднощі	<ul style="list-style-type: none"> • Правовий статус. Мігранти із зон бойових дій часто не мають документів, необхідних для того, щоб залишатися вдома та шукати роботу. • Операція. Невизначеність статусу мігрантів робить їх сприйнятливими до порушень прав людини, включаючи трудову експлуатацію та торгівлю людьми. • Психологічна травма. Багато іммігрантів
Країни походження	<ul style="list-style-type: none"> • Міграція висококваліфікованих спеціалістів знижує економічний потенціал країни під час війни. • Скорочення витрат праці. Міграція зменшує кількість зайнятого населення, що негативно позначається на економічному становищі. • Економічна залежність від допомоги. Грошові перекази від іммігрантів стають значними джерелами доходу, але не компенсують втрати продуктивного населення.

<p>Можливості для міжнародної спільноти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Необхідність координації. Конфлікт вимагає міжнародних зусиль для регулювання міграції та захисту прав мандрівників. • Ресурси обмежені. Навіть міжнародним організаціям бракує фінансових і людських ресурсів, присвячених біженцям та іммігрантам.
--	---

Примітка. Складено автором за даними [44]

Тепер розглянемо проблеми, які несе за собою міграція робочої сили.

Міжнародна міграція робочої сили в умовах війни породжує численні проблеми, які охоплюють економічну, соціальну, правову та гуманітарну сфери. Військові конфлікти радикально змінюють характер міграційних потоків і створюють нові виклики для всіх учасників цього процесу. Основні проблеми включають наступне:

Таблиця 3.2

Проблеми, які несе за собою міграція робочої сили

<p>Економічні питання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знищення прав інтелектуальної власності. Міграція із зони конфлікту часто спричиняє «витік мізків», через що країни походження позбавляються спеціалістів, які могли б сприяти відбудові економіки. • Зростання безробіття в приймаючих країнах. Багато іммігрантів мають велику кількість послідовників, що може призвести до надлишку трудових ресурсів, це викликає конкуренцію за робочі місця. • Проблеми з нелегальним працевлаштуванням. Через відсутність законодавчого визнання багато іммігрантів змушені діяти в нелегальному секторі, там вони також не мають правового захисту. • Залежність від інших. Для тих країн, які є рідними, грошові перекази є основною формою доходу, але вони не компенсують втрату активних жителів.
----------------------------------	---

<p>Правові суперечки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Нелегальний статус іммігрантів. Багато біженців з регіонів війни мають проблеми з підтвердженням законності свого проживання в інших країнах, це зменшує їхні права та потенціал працевлаштування. • Відсутність документа. Під час конфлікту багато людей мають особисті записи, які втрачаються, що важко зареєструвати в приймаючих країнах. • Нерівність у правах. У деяких країнах іммігранти, які не мають соціального захисту, медичної допомоги чи освіти, не можуть отримати доступ до цих послуг.
<p>Соціальні питання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дискримінація та ксенофобія. Мігранти часто вважаються об'єктами зневаги та соціального несхвалення, що негативно впливає на їх здатність інтегруватися в нові спільноти. • Мовні та культурні перешкоди. Співробітники-мігранти відчувають труднощі з адаптацією до нової культури через незнання місцевої мови та культурні відмінності. • Соціальний конфлікт. Приймаючі громади вразливі до напруги через конкуренцію за такі ресурси, як житло, працевлаштування та соціальні послуги.
<p>Гуманітарні питання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Психологічна травма. Люди, які постраждали від війни, часто мають психологічний стрес, це може негативно вплинути на їх здатність адаптуватися до нових ситуацій. • Експлуатація. Вразливість іммігрантів, особливо жінок і дітей, збільшує ймовірність торгівлі людьми, трудової експлуатації та інших видів насильства. • Базові потреби, які не задоволені. Багато іммігрантів не мають необхідного житла, їжі чи медичної допомоги.
<p>Країни походження</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Демографічний дисбаланс. Масова міграція спричиняє старіння населення, зменшення чисельності зайнятого

	<p>населення та збільшення навантаження на соціальні системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знищення людського капіталу. Міграція експертів і молоді зменшує можливості економічного та соціального розвитку. • Економічна деградація. Укладення економічних зв'язків через війну і втрату трудових ресурсів негативно позначається на економічному стані залучених країн.
<p>Проблеми, з якими стикаються приймаючі країни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Перевантаження інфраструктури. Кількість іммігрантів, яких приймають, є великою, що призводить до перевантаження системи охорони здоров'я, освіти та соціальних служб. • Різниця в професійних здібностях. Відмінності в системах освіти та сертифікації заважають визнанню талантів іммігрантів. • Все більша поширеність соціальних питань. Держави, які приймають біженців, змушені виділяти більше коштів на забезпечення основних потреб переміщених осіб.
<p>Проблеми для самих переселенців</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Умови праці нестабільні. Мігранти часто працюють на шкідливих і низькооплачуваних роботах. • Втрата соціальних зв'язків. Розлука з родиною і втрата знайомої території призводить до відчуття самотності. • Невизначеність майбутнього. Через тривалу суперечку люди не впевнені, чи зможуть вони повернутися до своїх домівок і продовжити звичне життя.

Примітка. Складено автором за даними [44]

Міжнародна міграція робочої сили під час війни створює низку проблем, які потребують негайної уваги на національному та міжнародному рівнях. Ефективне вирішення цих проблем потребує участі держав, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Лише комплексний підхід може усунути негативні аспекти міграції та забезпечити захист прав і цінностей іммігрантів.

Міжнародна трудова міграція під час воєнних дій супроводжується значними труднощами для обох залучених країн. Це явище є комплексним і потребує комплексного підходу, який включає посилення міжнародного співробітництва, розробку програм адаптації мігрантів, захисту їхніх прав та фінансового відновлення регіонів, які постраждали від стихійного лиха.

Однією з найбільших проблем є велика кількість людей, які вимушено переселені через війну. Це зумовлює необхідність створення безпечної системи прийому, надання основних послуг іммігрантам. Однак багатьом країнам не вистачає необхідних ресурсів чи інфраструктури, щоб ефективно впоратися з цією великою міграцією людей. Це викликає гуманітарні кризи, які залишають людей без найнеобхіднішого [45].

Ще одним серйозним питанням є забезпечення економічної інтеграції іммігрантів. Міжнародна трудова міграція зазвичай передбачає переміщення нових працівників до країн, де проживають іммігранти, це також посилює стрес на ринку праці та конкуренцію з корінними жителями. Мігранти часто мають обмежений доступ до роботи, недостатнє соціальне забезпечення та дискримінацію. Це може завдати шкоди та привести до негативного ставлення до іммігрантів і посилення соціальних конфліктів.

Крім того, існує проблема нелегальної міграції, яка ускладнюється війною та конфліктами. Багато людей, які переїжджають через цю причину, намагаються знайти рішення, проникнути в країну без відповідного дозволу або подорожувати небезпечними шляхами, контрабандистами чи нелегальними організаціями. Це створює проблеми з безпекою, відсутністю контролю над процесами міграції та можливостями практика найму іммігрантів на роботу [46].

Ще одним ускладнюючим фактором є те, що вимушена міграція через війну може мати значний вплив на політичні та економічні процеси. Приймаючі країни, які стикаються з розрахунками щодо розподілу ресурсів, надання варіантів житла, враховуючи релігійні та культурні фактори, а також

вплив на економіку та зміни на ринку праці. Це може призвести до напруги та конфлікту в приймаючих громадах.

Однак міжнародна міграція робочої сили може мати і благотворний вплив.

Мігранти часто приносять нові ідеї, здібності та культурні компоненти, які позитивно впливають на інновації та економічний розвиток у приймаючих країнах.

Вони можуть заповнити прогалини на ринку праці, особливо в областях, де бракує кваліфікованих працівників. Крім того, іммігранти володіють власними культурними традиціями, знаннями та досвідом, які сприяють прийнятому населенню та позитивно впливають на їхній розвиток. Проблеми, пов'язані з міжнародною трудовою міграцією в умовах сучасної війни, також висвітлюються в глобальному порядку. Велика кількість іммігрантів і нелегалів іммігрантів може призвести до геополітичних конфліктів між країнами, спричинити міграційну кризу та вимагати міжнародної координації для їх вирішення. Крім того, нелегальна міграція може бути формою злочинності, тероризму та торгівлі людьми, що завдає шкоди стабільності та безпеці багатьох регіонів.

Ненавмисний, незаконний і невиправданий військовий конфлікт між Росією та Україною 24 лютого 2022 року призвів до міграції великої кількості людей до таких країн, як ОЕСР. До середини листопада 2022 року понад 4,7 мільйона людей зареєструвалися для отримання тимчасового захисту тільки в Європейському Союзі (ЄС). Ще мільйон людей було депортовано до країн за межами ЄС, включаючи Канаду, Великобританію та Сполучені Штати та Ізраїль [47].

Багато біженців проживають у країнах поблизу України, крім того, у Польщі розміщено 1,5 мільйона. Кілька інших країн ОЕСР також зіткнулися з великою кількістю біженців, зокрема Німеччина (1,02 мільйона), Чехія (близько 460 000), США (167 000), Італія (163 000), Іспанія (151 000), Туреччина (145 тис.) та Велика Британія (141 тис.). Незважаючи на

невизначеність щодо тривалості перебування в країні, продовження бойових дій негативно впливає на можливість швидкого повернення більшості українських біженців. Більшість з них починає проживати в приймаючих громадах, і проблема інтеграції на ринок праці стає все більш і більш актуальною.

На відміну від попередніх міграцій біженців, новоприбулі з України мають можливість раніше шукати роботу. Директива про тимчасовий захист, яку ЄС екстраординарно активував на початку березня 2022 року, надає біженцям з України право на негайне працевлаштування чи самостійне життя. Незважаючи на залежність від національних стратегій ринку праці, інші країни ОЕСР прийняли інші стратегії. Європейські країни, на які не поширювалася Директива, додали подібні правила [48].

Склад біженців з України відрізняється від інших груп біженців. Введення воєнного стану не дає можливості більшості військовозобов'язаних чоловіків (18-60 років) виїхати з країни. Таким чином, майже в усіх приймаючих країнах принаймні 70% дорослого населення становлять жінки, а більше третини всіх біженців – діти (див. рис. 3.1). У деяких країнах цей відсоток навіть більший. У Польщі 84% усіх дорослих – жінки, а 41% усіх біженців – діти. Більшість біженців – це молоді люди віком від 18 до 40 років. У країнах, які мають дані, приблизно 4-16% є частиною цієї групи.

Склад їхніх сімей має вирішальне значення для доступу до ринку праці, оскільки більшість із них – матері, які виїхали з країни разом із дітьми. Відсутність їхніх партнерів і безпосередній вплив на дітей різноманітних стресорів у новому середовищі проживання збільшує їхні обов'язки по догляду та створює труднощі з поєднанням сімейних обов'язків із роботою. Навіть ті, хто шукає роботу, можуть віддати перевагу роботі неповний робочий день, принаймні до тих пір, поки вони не матимуть доступу до достатнього догляду за дітьми. Наявність пацієнтів похилого віку, навіть якщо їх невелика кількість, може додатково перешкоджати працевлаштуванню людей працездатного віку. І навпаки, якщо літні родичі за станом здоров'я

здатні доглядати за дитиною, їх присутність може сприяти участі матерів-одиначок на ринку праці [49].

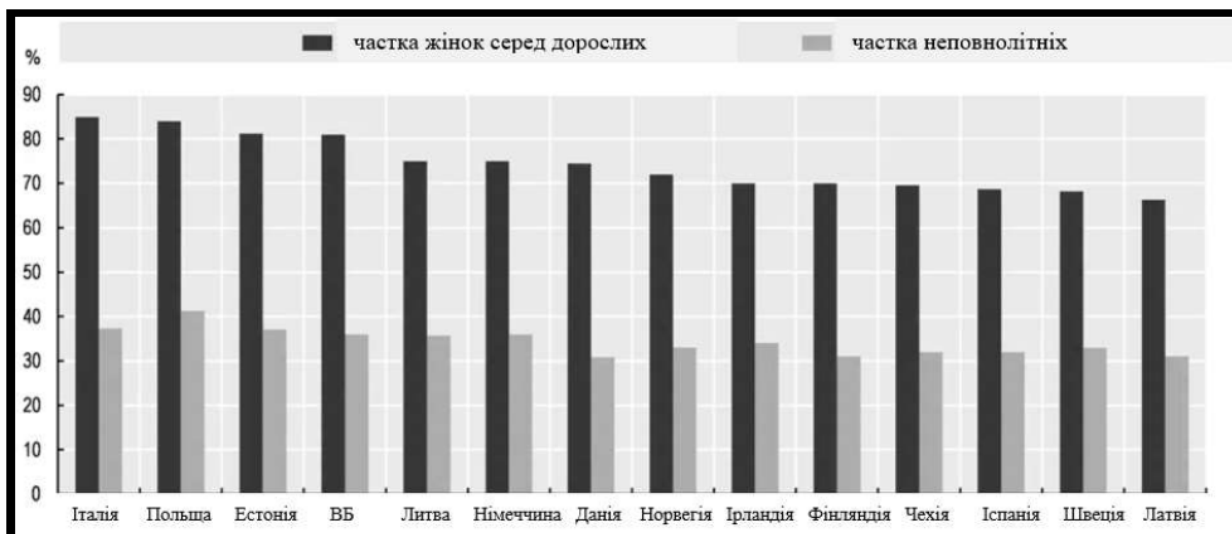

Рис. 3.1 Частка неповнолітніх і жінок серед зареєстрованих біженців у вибраних країнах.

Примітка Побудовано автором за даними Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. OECD. [Electronic resource]. – Access: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-policy-responses-on-the-impacts-of-the-war-in-ukraine_dc825602-en.

Дані про соціально-економічний статус українських біженців поки що скромні. До цього моменту небагато біженців зареєструвалися в державних службах зайнятості (PES) приймаючих країн, які зазвичай збирають цю інформацію. Одним із можливих пояснень нижчих показників реєстрації є те, що в більшості країн іммігранти з України отримують фінансову підтримку та мають право працювати без реєстрації в державній службі зайнятості перед працевлаштуванням. Зараз Іспанія є однією з небагатьох країн, які мають дані про більшість біженців, які зареєстровані в країні. Уряд Іспанії збирає цю інформацію через чотири первинні центри прийому [50].

Через відсутність великомасштабних адміністративних даних (за винятком Іспанії), кілька досліджень дають фундаментальне, важливе та корисне розуміння освітньої та професійної підготовки біженців. Однак ці опитування не завжди є репрезентативними і іноді можуть призвести до неправильної думки. Також слід брати участь в освітніх та культурних

ініціативах, професійні ліцензії зазвичай ґрунтуються на особистій оцінці та не завжди можуть бути точними. Через ці потенційні побічні ефекти наведені нижче результати слід розглядати лише як орієнтовні.

Рівень освіти в Україні значно підвищився з часу здобуття нею незалежності в 1991 році, середній рівень ЄС у 2020 році був особливо вищим, ніж у країн (Рис. 3.2). Українські жінки мають вищий відсоток здобуття вищої освіти, ніж їхні колеги-чоловіки, особливо це стосується працездатного віку: 56% жінок цієї демографічної групи отримали вищу освіту, натомість лише 43% чоловіків [51].

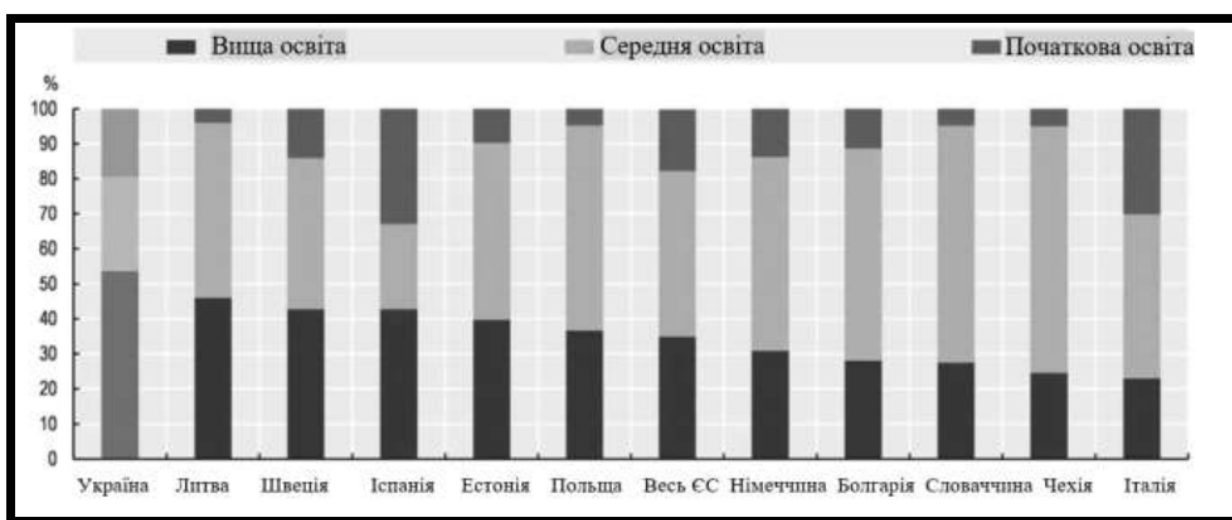

Рис. 3.2 Рівень освітнього рівня робочої сили в окремих країнах. Населення в робочій силі, віком від 15 до 64 років.

Примітка. Побудовано автором за даними Labour Force of Ukraine 2020. State Statistics Service of Ukraine. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/08/rab_sula_e.pdf.

Серед українських біженців поширене володіння англійською мовою. У Великобританії це ілюструється тим фактом, що значна частина фінансування спрямована на дослідження та розробки. Українські біженці, здається, добре володіють англійською[52]. Опитування Humanitarian Response Insight Survey у Великій Британії, проведене у квітні 2022 року, показало, що близько третини українців, які прибули через українські гуманітарні програми, добре або відмінно володіють англійською мовою. Серед прибулих у червні 2022 року цей відсоток склав 44%.

У спільному онлайн-опитуванні EUAA та OECD, проведеному в 2006 році, половина учасників (50%) також заявили, що вони можуть розуміти англійську мову. Однак фактичний відсоток, ймовірно, нижчий через потенційну упередженість в опитуванні щодо молодших, більш освічених людей. Однак 38% біженців взяли участь в опитуванні УВКБ ООН і заявили, що вони можуть говорити англійською. Організація Об'єднаних Націй, а серед біженців, зареєстрованих у бельгійській (фламандській) DSZ, близько 30% вважали своє знання англійської на «добре» або «дуже добре».

Однак початкові дані свідчать про те, що лише невеликий відсоток біженців вивчили інші мови. У німецькому дослідженні, проведеному наприкінці березня, лише 4% дорослих вважали своє знання німецької мови «добрим» або «дуже добрим». Близько третини учасників мали обмежені лінгвістичні здібності, а близько 63% не знали мови до початку дослідження. Ще менше біженців (1,8%) серед зареєстрованого населення Бельгії (Фламандці) DSZ повідомили, що добре або дуже добре володіють нідерландською мовою, а троє з чотирьох біженців не мали попереднього знання мови.

Здатність розуміти місцеву мову більш поширена серед біженців у країнах, які вільно розмовляють слов'янським походженням, ці країни розташовані поблизу України. Опитування УВКБ ООН у 1970 році показало, що значна частина біженців знала місцеві мови частково в Польщі (38%) та Словацькій Республіці (26%) [53].

Очікується, що криза біженців в Україні матиме довгостроковий вплив на інтеграційні системи в країнах ОЕСР, зокрема в Центральному та Східному регіонах. Загалом країни ОЕСР швидко відреагували на кризу, забезпечивши біженцям з України як негайний доступ до своїх ринків праці, так і підтримавши їх. Інтеграція за допомогою різноманітних методів, включаючи доступ до мовних курсів і спрощення визнання ступенів. Однак можна вжити додаткових заходів для сприяння їх інтеграції на ринок праці, зокрема щодо курсів середнього рівня та досягнення додаткових цілей підвищення

кваліфікації, ці цілі є гідними інвестиціями, які підвищують можливості працевлаштування біженців. Крім того, вкрай важливо забезпечити достатню кількість дитячих закладів, щоб мати з маленькими дітьми могли брати участь у робочій силі. Взяти участь у цьому виді навчання та знайти роботу. Відвідувачі країни повідомили про збільшення відсотка працевлаштованих біженців, перші дані також вказують на те, що невідповідність кваліфікації є поширеним явищем. Рухаючись вперед, важливо, щоб країни продовжували зменшувати перешкоди, які заважають біженцям розкрити свій повний потенціал. Рання оцінка навичок і швидші та простіші процеси визнання біженців збільшують ймовірність того, що вони знайдуть роботу, яка відповідає їхнім навичкам. В результаті їхні здібності не витрачаються повністю, а все ще прогресують. Однак це вигідно обом сторонам, а також економіки приймаючих країн, це також важливо для майбутнього відновлення України.

3.2. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ, ПОВ'ЯЗАНІ З МІЖНАРОДНОЮ МІГРАЦІЄЮ РОБОЧОЇ СИЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Міжнародна міграція робочої сили в умовах війни стає значущим фактором, який впливає на економічні, соціальні та демографічні процеси як у країнах-донорах мігрантів, так і в країнах-реципієнтах.

Розглянемо основні перспективи розвитку цього явища:

Таблиця 3.3

Вплив, який має міжнародна міграція на різні фактори

<p>Позитивні перспективи для країн-реципієнтів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Залучення кваліфікованих кадрів.</i> Багато мігрантів мають високий рівень освіти та професійної кваліфікації, що сприяє розвитку високотехнологічних галузей у країнах, які приймають мігрантів. • <i>Розвиток ринку праці.</i> Мігранти готові працювати у секторах економіки з високим попитом на робочу силу, таких як будівництво, сільське господарство, сфера послуг. • <i>Демографічне поповнення.</i> У країнах з низьким рівнем народжуваності міграція може частково компенсувати дефіцит молодого населення.
<p>Наслідки для країн-донорів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Втрата кваліфікованої робочої сили.</i> Відтік фахівців може послабити економічний потенціал країни походження. • <i>Грошові перекази.</i> Мігранти часто надсилають кошти своїм родинам, що підтримує економіку країни-донора та сприяє підвищенню рівня життя домогосподарств. • <i>Можливості для інвестицій.</i> Згодом мігранти можуть повертатися з капіталом і досвідом, що може стимулювати розвиток бізнесу у країні походження.
<p>Виклики, спричинені війною</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Зростання кількості біженців.</i> Війна значно збільшує кількість вимушених мігрантів, які потребують соціального захисту. • <i>Напруженість на ринку праці.</i> Масовий приплив мігрантів може спричинити конкуренцію за робочі місця, що іноді викликає соціальну напругу. • <i>Інтеграція мігрантів.</i> Військові біженці можуть стикатися з мовними, культурними та соціальними бар'єрами.
<p>Рекомендації для управління міграційними потоками</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Міжнародна співпраця.</i> Координація зусиль між країнами для забезпечення прав мігрантів і рівного доступу до можливостей. • <i>Освітні програми та перекваліфікація.</i> Навчання мігрантів для відповідності потребам ринку праці країни-реципієнта. • <i>Стимулювання повернення.</i> Програми підтримки реінтеграції мігрантів, які повертаються після закінчення конфлікту, можуть сприяти відновленню економіки країни-донору.
<p>Перспективи після війни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Реконструкція країн-донорів.</i> Міграція може відігравати ключову роль у залученні інвестицій, технологій і трудових ресурсів для відбудови постраждалих територій.

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Посилення діаспорного впливу.</i> Мігранти створюють діаспорні спільноти, які можуть сприяти розвитку міжнародних економічних та культурних зв'язків.
--	--

Примітка. Побудовано автором за даними [54]

Міжнародна міграція робочої сили в умовах війни є двояким явищем: з одного боку, вона створює нові можливості для розвитку, а з іншого – викликає низку викликів, які потребують системного підходу до вирішення.

Міжнародна міграція робочої сили в Україні через повномасштабне вторгнення Росії набула безпрецедентних масштабів. Це явище супроводжується як значними викликами, так і потенційними можливостями для розвитку як для України, так і для країн, які приймають українських біженців та трудових мігрантів [55].

Розглянемо детальніше.

Таблиця 3.4

<p>Вплив війни на міграцію робочої сили з України</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Масштабний відтік населення.</i> За оцінками, після початку повномасштабної війни Україну залишили мільйони людей, більшість із яких – жінки, діти та особи працездатного віку. Основними напрямками міграції стали країни Європейського Союзу (Польща, Німеччина, Чехія, Італія тощо). • <i>Тимчасовий характер міграції.</i> Значна частина українців виїхала у статусі біженців, сподіваючись повернутися після завершення війни. Водночас частина мігрантів інтегрується у країни перебування, що може призвести до довгострокової втрати трудових ресурсів для України. • <i>Грошові перекази.</i> Навіть в умовах війни українські мігранти надсилають значні кошти своїм родинам, підтримуючи економіку країни. За даними Нацбанку України, грошові перекази становлять мільярди доларів щороку.
<p>Перспективи для країн-реципієнтів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Кваліфіковані працівники.</i> Багато українців мають високий рівень освіти та професійної підготовки. Наприклад, медики, ІТ-спеціалісти та інженери, які виїхали з України, уже стали важливим трудовим ресурсом у країнах ЄС. • <i>Задоволення потреб у робочій силі.</i> У таких країнах, як Польща та Чехія, українські мігранти заповнюють

	<p>вакансії у будівництві, сільському господарстві, логістиці та сфері обслуговування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Інтеграція на ринку праці.</i> Уряди багатьох європейських країн запровадили спрощені процедури для працевлаштування українців, що стимулює їхню соціальну адаптацію та економічну активність.
Виклики для України	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Відтік робочої сили.</i> Велика кількість працездатного населення покинула країну, що створює дефіцит кваліфікованих кадрів, особливо у таких галузях, як медицина, освіта та промисловість. • <i>Демографічна криза.</i> Масовий виїзд жінок та дітей поглиблює демографічну проблему, посилюючи старіння населення. • <i>Втрата інтелектуального потенціалу.</i> Еміграція науковців, інженерів та інших висококваліфікованих працівників може уповільнити розвиток наукоємних галузей економіки.
Можливості для України	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Грошові перекази.</i> Кошти, які надсилають мігранти, залишаються важливим джерелом валютних надходжень і сприяють підтримці родин, які залишилися в Україні. • <i>Досвід і знання.</i> Українці, які тимчасово працюють за кордоном, отримують цінний досвід, що може бути використаний для відновлення країни після завершення війни. • <i>Діаспора як ресурс.</i> Розширення українських діаспорних спільнот сприяє міжнародній підтримці України, лобюванню її інтересів та залученню інвестицій.
Перспективи після війни	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Повернення мігрантів.</i> За умов стабілізації ситуації та створення сприятливих умов в Україні, більшість мігрантів готові повернутися додому. Це може сприяти відбудові економіки та інфраструктури країни. • <i>Інвестиції та бізнес.</i> Українці, які накопичили фінансові ресурси за кордоном, можуть стати джерелом приватних інвестицій у відновлення України. • <i>Трудова міграція як партнерство.</i> Україна може укласти нові угоди з європейськими країнами щодо тимчасового працевлаштування своїх громадян, що дасть можливість забезпечити зайнятість українців і водночас зберегти зв'язок із батьківщиною.
Рекомендації для управління міграцією	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Реінтеграція мігрантів.</i> Створення державних програм для повернення та підтримки українців, які працювали за кордоном. • <i>Стимулювання інвестицій.</i> Запровадження спеціальних умов для відкриття бізнесу мігрантами в Україні.

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Освітні програми.</i> Розвиток програм перекваліфікації для працівників, які повертаються, щоб вони могли адаптуватися до нових умов ринку праці. • <i>Міжнародна співпраця.</i> Розширення двосторонніх угод з країнами ЄС для забезпечення легального працевлаштування українців та захисту їхніх прав.
--	---

Примітка. Побудовано автором за даними [56]

Міжнародна міграція робочої сили з України в умовах війни є серйозним викликом, але водночас відкриває перспективи для економічного розвитку, інтеграції у світові ринки та відновлення країни після завершення конфлікту. Успішне використання цих можливостей залежить від злагоджених дій уряду, міжнародних партнерів і самих мігрантів.

Незважаючи на негативні та позитивні аспекти, поширення міжнародної трудової міграції в умовах війни необхідно ретельно розглядати та реалізовувати за допомогою ефективних стратегій.

Насамперед важливо забезпечити безпеку та захист прав переселенців. Це передбачає забезпечення безпеки, доступ до базових послуг, таких як медичне обслуговування, освіта та житло, а також забезпечення захисту від експлуатації чи насильства.

Міжнародні організації, держави та організації громадянського суспільства повинні співпрацювати, щоб створити механізми та політику, які сприятимуть безпеці прав іммігрантів.

По-друге, для досягнення довгострокового розвитку в умовах війни важливо зосередити зусилля на інтеграції іммігрантів у нові країни. Це передбачає надання можливості для освітніх програм і професійного розвитку дозволять іммігрантам рости та брати участь в економічному розвитку своєї країни. Програми підтримки та адаптації, спрямовані на повторне повернення переміщених осіб до місцевої громади, мають вирішальне значення для створення позитивного соціального клімату та підтримки стабільності.

По-третє, міжнародне співтовариство має спробувати створити механізми вирішення конфліктів і запобігання війні. Запобігання війні та

підтримання миру в регіонах, де це основна причина міграції, має важливе значення для зменшення обсягу міграції та сприяння сталому розвитку [57].

Зрештою, потенціал для міжнародної трудової міграції в умовах війни залежить від поєднання політичних, соціальних та економічних факторів. Ефективна співпраця між державами, неурядовими організаціями та міжнародними організаціями має важливе значення для створення ефективних та стійких механізмів управління міграцією та збереження добробуту іммігрантів та їхньої країни. Лише колективними діями ми можемо забезпечити життєздатність міжнародної трудової міграції в умовах війни, що позитивно вплине на розвиток і гармонію світу.

Майбутні міркування щодо міжнародної міграції робочої сили в контексті війни вимагають усвідомлення таких аспектів [58]:

1. *Гуманітарна допомога та розвиток*: національні та міжнародні організації, що займаються гуманітарною допомогою, повинні продовжувати свої зусилля в зоні конфлікту, надаючи допомогу та базові послуги людям, які борються з проблемою. Крім того, слід звернути увагу на розвиток вразливих регіонів з метою зменшення міграції населення та створення умов для розвитку місцевої економіки.

2. *Координація та співпраця між країнами та міжнародними організаціями* має важливе значення для успішного управління міграцією. Об'єднання зусиль у сферах політики, економіки, безпеки та гуманітарної допомоги може сприяти більш стабільному та безпечнішому міграційному середовищу як для мігрантів, так і для приймаючих країн.

3. *Розробка комплексної політики*: приймаючі країни повинні створювати та впроваджувати політику, яка є ефективною для інтеграції людей та сприяння адаптації та асиміляції. Іммігранти в усіх сферах соціальної, економічної та культурної діяльності. Це передбачає забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я, житла та можливостей працевлаштування. Інші складові успішної інтеграції включають культурну згоду та взаєморозуміння.

4. *Реструктуризація та розширення ринків праці*: Умови війни можуть вимагати реструктуризації.

5. *Управління міграційними потоками*. Щоб забезпечити ефективне управління міграційними потоками під час війни, необхідно встановити механізм контролю та регулювання. Це може включати впровадження систем візової політики, зменшення або розширення кількості приймаючих мандрівників, а також здійснення суворого моніторингу та подальших заходів для забезпечення безпеки та запобігання нелегальній міграції.

6. *Запобігання конфлікту та усунення першопричини*: одним із основних аспектів управління конфліктом під час війни є запобігання конфлікту і вирішення їх фундаментальних проблем. Це може включати дипломатичні дії, посилення міжнародної підтримки миру, створення програм сприяння стабільності в зонах конфлікту та забезпечення їхньої стабільності.

7. *Співчуття та толерантність*. Одним з важливих компонентів міжнародної міграції робочої сили в умовах війни є розуміння, емпатія та толерантність до приймаючого суспільства. Це передбачає розвиток позитивного ставлення та прийняття речей такими, якими вони є. Іммігранти вважаються невід'ємними членами суспільства, вони сприяють взаєморозумінню та культурному спілкуванню, борються з дискримінацією та ксенофобією.

8. *Інформаційна кампанія та освіта*: освітні та інформаційні кампанії відіграють значну роль у підвищенні обізнаності про трудову міграцію під час війни. Пропаганда та міжнародна співпраця повинні сприяти поширенню об'єктивних даних про причини міграції та цінність іммігрантів для країн, що розвиваються. Це може сприяти зменшенню упередженості та негативного ставлення до іммігрантів, а також сприяти взаєморозумінню та гармонійному співіснуванню.

9. *Збереження прав іммігрантів*: надзвичайно важливо забезпечити збереження прав іммігрантів від початкової посадки до повної асиміляції в новій країні. Це включає в себе можливість споживати житло, вчитися, їсти,

пити і розважатися. Міжнародні закони про права людини мають бути основою політики та законодавства щодо прав людини.

10. *Інвестиції в розвиток*: для підвищення шансів іммігрантів у приймаючих країнах і вдома важливі інвестиції в розвиток економічних і соціальних компонентів. Це можуть бути проекти підтримки інфраструктури, підтримки малого та середнього бізнесу, розвитку освіти та професійної підготовки. Створення умов, які сприятимуть сталому розвитку, зменшить потребу в міграції та створить нові можливості для місцевого населення [59].

ВИСНОВКИ

Отже, під трудовою міграцією розуміється тривале переміщення працездатних людей з однієї країни в іншу, що триває більше одного року та спричинене економічними та іншими факторами. Це може бути пов'язано із

загальною тенденцією розвитку міжнародних економічних відносин або конкретними причинами, пов'язаними тільки з імміграцією. Особливості міжнародної трудової міграції в Україні в умовах війни є надзвичайно актуальною темою сьогодення. Через військові конфлікти і геополітичну нестабільність багато українців стикаються з необхідністю залишити батьківщину, щоб знайти роботу в інших країнах.

Причинами трудової міграції є економічна, культурна, екологічна, політична, релігійна, расова, психологічна, правова складові. Основною причиною сучасних глобальних міграцій є нерівномірний розподіл демографічних ресурсів. Населення світу протягом 2000-х років продовжувало збільшуватися швидкими темпами. Сьогодні поширені три різні види міграційної політики: міжнародна, регіональна та національна (на рівні окремих країн). Міграційна політика має подвійну мету на кожному рівні: міжнародному, регіональному та національному. На міжнародному рівні існують розбіжності між інтересами міжнародних організацій і національними інтересами окремих націй. Місцевий рівень має непослідовність у лібералізації міграції.

У контексті регіональних інтеграційних об'єднань і одночасно посилення міграційної політики щодо громадян, які не є членами Союзу.

Національний рівень демонструє конфлікт між демографічними та економічними цілями з одного боку та політичними проблемами та проблемами соціального забезпечення з іншого.

Різні країни використовують різні правові та політичні механізми для регулювання та управління міграцією. Складовими регулювання є політика оформлення віз, законодавство щодо зайнятості та соціального захисту іммігрантів, а також міжнародні угоди та договори. Було виявлено, що існує кілька типів міграції, включаючи тимчасову, постійну, сезонну, нелегальну та циркулярну. Кожен із цих типів має свої особливості, пов'язані з тривалістю перебування, цілями та характером зайнятості.

Міжнародна трудова міграція є значною та має значні наслідки як для залучених країн, так і для регіону в цілому. Цей вплив є багатограним і складним і вимагає від країн, організацій і громадянського суспільства залучення до відповідного регулювання та співпраці з метою забезпечення захисту прав мігрантів і вирішення гуманітарних криз. Аналіз наявної інформації дозволяє нам зробити висновок щодо середньої інтеграції вимушених іммігрантів з України на професійних ринках країн призначення. Наприклад, у вересні лише 28% опитаних мігрантів знайшли роботу, у Німеччині – менше 10%, у Франції – приблизно 15%, а в Іспанії – 13% із 90 тис. Українці працездатного віку. І навпаки, у Польщі близько половини з 1,2 мільйона іммігрантів знайшли роботу. Однак більшість з них орієнтувалися на низькооплачувану роботу.

Незважаючи на це, висновки Міжнародної організації праці (МОП) свідчать про те, що вплив українських іммігрантів на ринок праці приймаючих країн вже очевидний. Проте наразі немає ознак структурних змін на цих ринках праці. Наприклад, у Німеччині зростання безробіття пов'язують із включенням іммігрантів у статистику з червня 2022 року, але жодних ознак структурних змін немає. У Польщі, незважаючи на наявність великої кількості іммігрантів, безробіття значно знизилося. Як результат, додавання українських іммігрантів на ринок праці та суспільство в цілому призвело до того, що міграція збільшує загальні вигоди для економік цих країн, незважаючи на початкові труднощі, з якими стикаються приймаючі країни. Із зростанням популярності міжнародної міграції, роль міжнародних організацій, як урядових, так і неурядових, у вирішенні цих питань зростає. Як наслідок, збільшився обсяг діяльності загальноорганізаційних та спеціалізованих організацій, що займаються міграційною політикою. У цьому контексті уряд України має негайно розпочати міграційну реформу, враховуючи міжнародний консенсус та пропозиції щодо впровадження соціальних стандартів. Основною метою цієї реформи є сприяння поверненню трудових мігрантів і переміщених мешканців, які втекли від конфлікту, до

рідної країни шляхом забезпечення їх безпеки та покращення якості життя населення. Однак успіх цього типу реформ залежить від завершення конфлікту та потенційних наслідків, які він матиме в довгостроковій перспективі.

Однією з найбільших проблем є велика кількість людей, які вимушено переселені через війну. Це зумовлює необхідність створення безпечної системи прийому та надання основних послуг іммігрантам. Однак багатьом країнам не вистачає необхідних ресурсів чи інфраструктури, щоб ефективно впоратися з цією великою міграцією людей. Таким чином, гуманітарні кризи виникають, коли люди не можуть задовольнити свої основні потреби.

Ще одним серйозним питанням є забезпечення економічної інтеграції іммігрантів. Міжнародна трудова міграція спричиняє додавання нових працівників до приймаючого населення, що посилює напругу та конкуренцію між місцевими жителями та приїжджими. Мігранти часто мають проблеми з працевлаштуванням, відсутністю соціального захисту та дискримінацією. Це може прести до негативного ставлення до іммігрантів та загострення соціальних конфліктів.

Підводячи підсумки, хочеться сказати, що збільшення міжнародної трудової міграції під час війни пояснюється комплексним підходом і міжнародною співпрацею. Це складне питання потребує ефективного керівництва, захисту прав тих, хто бореться з людьми, і розробки пропозицій, спрямованих на усунення фундаментальних причин конфлікту. Надання гуманітарної допомоги та безпеки переміщеним особам, контроль і регулювання міграції, запобігання конфліктам, усунення причин, соціальна емпатія та толерантність, інформаційні кампанії та освіта, захист прав переміщених осіб і витрачання коштів на розвиток – все це важливі аспекти покращення ймовірності трудової міграції під час війни. Тільки спільними зусиллями країн, міжнародних організацій та громадськості ми можемо забезпечити необхідні умови для трудової міграції в умовах війни. Життя та інтеграція біженців разом із запобіганням гуманітарній кризі сприятимуть

стабільності та розвитку як у конфліктних регіонах, так і в приймаючих країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міграція // Євтух В. Б. Етнічність: енциклопедичний довідник, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. — м. Київ: вид. «Фенікс», 2012 р. — С. 214—215.
2. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2002. — 672 с.
3. Міграція населення // Політологічний енциклопедичний словник / За ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2015.
4. Западнюк С.О. Міграції населення України: внутрішньорегіональний вимір / С.О. Западнюк // Український географічний журнал – 2012, №2. С. 28-33.
5. Пуригіна О. Г. Міжнародна міграція: навч. посіб. / О.Г. Пуригіна, С.Е. Сардак – К.: ВЦ „Академія”, – 2007. – 312 с.
6. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять / О. Ровенчак // Політичний менеджмент. – 2006. – 2 (17). – С.127-139.
7. Скорина Людмила. Література та літературознавство української діаспори. Курс лекцій. Вид. 2-е, доп. Видавництво «Брама-Україна», Черкаси, 2005. 384 с.
8. Міграція // Євтух В. Б. Етнічність: енциклопедичний довідник, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. — м. Київ: вид. «Фенікс», 2012 р. — С. 214—215.
9. Міграція населення // Політологічний енциклопедичний словник / За ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2015.
10. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і перспективи. / За ред. О.В. Позняка. – Умань, 2007. – 276 с.
11. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ, 2010. 212 с.
12. Демків Г. М. Міграція з України: сучасний стан. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. 2016. № 9. С. 66-68.

13. Короленко Н. В. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. Ефективна економіка. 2021. № 1.

14. Результати дослідження компанії Gradus Research.

15. Українська міграційна статистика. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/UKR/ukraine/immigrationstatistics>.

16. Нікітіна А. В., Цховребова Є. Н. Work migration of the labour force: problems and ways of solving emigration in Ukraine. Інфраструктура ринку. 2020. № 43. С. 72-77. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/>.

17. Malynovska, O. A. (2018). Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii [Migration policy: global context and ukrainian realities]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

18. Tishchenkova, S. O., & Tyshchenkova, I. O. (2020). Mihratsiia naseleñnia v suchasnomu sviti: naslidky, chynnyky vplyvu, pravovyi kontekst [Population migration in the modern world: consequences, factors of influence, legal context]. Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav — Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2 (105), 50—54. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2020-2-50-54> [in Ukrainian].

19. Sydoruk, O. H. (2019). Mihratsiini tendentsii v Ukraini: bezpekovi aspect [Migration trends in Ukraine: security aspect]. Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka — Public administration: Theory and Practice, 1, 1—12. Retrieved from [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/8.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/8.pdf) [in Ukrainian].

20. The World Bank conducts research on various aspects of economic development, including the effects of conflicts on migration and labor markets. World Bank. [Electronic resource]. – Access: <https://www.worldbank.org/>

21. <https://www.iom.int/> – офіційний веб-сайт International Organization for Migration

22. Ukraine Population 2022. Worldometers. [Electronic resource]. – Access: <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>

23. World Social Report 2021. UN. 2022 [Electronic resource]. – Access: https://www.un.org/development/desa/dspd/wpcontent/uploads/sites/22/2021/05/World-Social-Report-2021_web_FINAL.pdf

24. Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. [Electronic resource]. – Access: <https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country>.

25. <https://www.ukrstat.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Державної служби статистики України

26. Туча О. Вплив українських мігрантів на економіки країн-реципієнтів: дослідження / О. Туча, І. Співак, О. Бондаренко, О. Погарська. Національний банк України. 31.12.2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf

27. Sarioglu, V. (2019). Zovnishnia trudova mihratsiia v Ukraini: motyvy, masshtaby, naslidky [External labor migration in Ukraine: motives, scale, consequences]. Ekonomichnyi analiz — Economic Analysis, 29 (1), 36–43. <https://doi.org/10.35774/econa2019.01.036> [in Ukrainian].

28. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2021). Demohrafichna ta sotsialna statystyka [Demographic and social statistics]. Retrieved from http://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_e/ds.htm [in Ukrainian].

29. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2021). Serednia zarobitna plata v Ukraini v dolarakh SShA [The Average Salary in Ukraine in US Dollars]. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/usd> [in Ukrainian].

30. Pozniak, O. V. (2016). Otsiniuvannia naslidkiv zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini [Evaluation of consequences of external labour migration in Ukraine]. Demohrafiia ta sotsialna ekonomika — Demography and Social Economy, 2 (27), 169–182 [in Ukrainian].

31. Pozniak, O. V. (2016). Otsiniuvannia naslidkiv zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini [Evaluation of consequences of external labour migration in Ukraine].

Demohrafiia ta sotsialna ekonomika — Demography and Social Economy, 2 (27), 169–182 [in Ukrainian].

32. Balakireva, O. M. (Ed.). (2017). Sotsiokulturni chynnyky rozvytku ukrainskoho rynku pratsi [Socio-cultural factors of development of the Ukrainian labor market]. Kyiv: DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy» [in Ukrainian].

33. Солонина Є. Міграційна криза і «рука Кремля»: що роблять ЄС і НАТО, та що може зробити Україна? / Є. Солонина. 10.11.2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/mihranty-kryza-bilorus-polsha-rosiyaukrayina/31555337.html>

34. Pyrozhkov, S. I. (Ed.). (2018). Ukrainske suspilstvo: mihratsiinyi vymir [Ukrainian society: the migration dimension]. Kyiv: In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy [in Ukrainian].

35. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18.05.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172#Text.

36. Natsionalnyi bank Ukrainy/ (2021). Statystyka [Statistics]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/en/statistic> [in Ukrainian].

37. Prykhid, V. (2018). Na shcho vytrachaiut svoi hroshi ukrainski zarobitchany [What do Ukrainian workers spend their money on]. Retrieved from <https://p.dw.com/p/38kCQ> [in Ukrainian].

38. <https://refugeesmigrants.un.org/> – офіційний веб-сайт Refugees and migrants UN

39. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародною організацією з міграції щодо статусу Міжнародної організації з міграції в Україні та співробітництва у сфері міграції: Міжнародний документ від 03.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_411#Text.

40. <https://www.consilium.europa.eu> – офіційний веб-сайт Council of the European Union

41. Адміністративні домовленості щодо встановлення адміністративного співробітництва між Європейською Комісією та Державною міграційною службою України в Європейській міграційній мережі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dmsu.gov.ua/news/dms/12904.html>.

42. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 р. № 482. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#n10>.

43. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні № 5795 від 16.07.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72561.

44. Tkachenko, O. (2020). Ukrainian Students' Perception of the European Union, Euro Integration and External Policy of Ukraine. *Ukrainian Policymaker*, 7, 61—75. <https://doi.org/10.29202/up/7/8>.

45. Sazonets, O., Los, Z., Perevozova, I., Samoilov, P., & Zhadanova, Yu. (2020). Labor and assets optimization in the context of increasing the international information company efficiency. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 6—161. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-6/155>.

46. Gremi Personal. (2020). Analitичnyi zvit za pidsumkamy opytuvannia hromadian Ukrainy, yaki pratsiuiut v Polshchi [Analytical report on the results of a survey of Ukrainian citizens working in Poland]. Retrieved from <https://gremi-personal.com.ua/backend/wp-content/uploads/2021/03/analitichnij-zvit.pdf> [in Ukrainian].

47. UNIOM. (2020). Migrants in Ukraine. Tsyfry i fakty [Migration in Ukraine. Figures and facts]. Retrieved from https://iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-ukr_2019.pdf [in Ukrainian].

48. Rights and Support for Ukrainian Refugees in Receiving Countries. OECD. 09.05.2022. [Electronic resource]. – Access: <https://www.oecd-ilibrary.org/social->

[issuesmigration-health/rights-and-support-for-ukrainian-refugees-in-receivingcountries_09beb886-en](https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-policy-responses-on-the-impacts-of-the-war-in-ukraine_dc825602-en)

49. Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. OECD. [Electronic resource]. – Access: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-policy-responses-on-the-impacts-of-the-war-in-ukraine_dc825602-en

50. <https://inclusion.seg-social.es/home> – офіційний веб-сайт Ministerio de Inclusive, Seguridad Social y Migraciones

51. Labour Force of Ukraine 2020. State Statistics Service of Ukraine. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/08/rab_sula_e.pdf

52. Visa holders entering the UK under the Ukraine Humanitarian Schemes, Outcomes Survey: 27 February to 13 March 2023. [Electronic resource]. – Access: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/visaholdersenteringtheukundertheukrainehumanitarianschemes>

53. Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2. [Electronic resource]. – Access: https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767#_ga=2.201651225.945945676.1664114023-984147863.1644414250

54. Лучит М. В. Міжнародна міграція робочої сили: її причини та вплив на економіку. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. 2017. № 2. С. 237-239.

55. Короленко Н. В. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. Ефективна економіка. 2021. № 1.

56. Українська міграційна статистика. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/UKR/ukraine/immigrationstatistics>

57. Нікітіна А. В., Цховребова Є. Н. Work migration of the labour force: problems and ways of solving emigration in Ukraine. Інфраструктура ринку. 2020. № 43. С. 72-77. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/>.

58.Малиновська О. Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції (МОМ). 2016. № 1. С. 31.

59.Всесвітній огляд населення. URL:
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/immigration-bycountry>.